Видавництво Світич

Ганна Остапенко, Леся Мовчун

УКРАЇНСЬКА МОВА

БУКВАР

1 КЛАС

Частина 2

Інтегроване навчання

Державний Гімн України

Музика М. Вербицького,
слова П. Чубинського

Ще не вмерла України і слава, і воля,
Ще нам, браття молодії, усміхнеться доля.
Згинуть наші воріженьки, як роса на сонці.
Запанує́м і ми, браття, у своїй сторонці.

Приспів:

Душу й тіло ми положим за нашу свободу,
І покажем, що ми, браття, козацького роду.

Остапенко Ганна Сергіївна
Мовчун Леся Вікторівна

УКРАЇНСЬКА МОВА

БУКВАР

Підручник для 1 класу
закладів загальної середньої освіти
(у 2-х частинах)

ЧАСТИНА 2

Рекомендовано Міністерством освіти і науки України

Київ • Світич • 2025

ДО ЗМІСТУ

УДК 811.161.2(075.2)
О 76

Рекомендовано Міністерством освіти і науки України
(наказ Міністерства освіти і науки України від 07.01.2025 № 22)

За типовою освітньою програмою,
розробленою під керівництвом Р. Б. Шияна

Цікаві рубрики підручника

(Умовні позначення для вчителя)

Моя бібліотечка
Літературні твори для слухання / самостійного читання та обговорення

Мовна казка
Лінгвістичні казки для опанування дітьми мовних понять

Читалочка
Складові таблиці, завдання та комікси для тренування навички читання

Наш театр
Твори та інструкції для театралізованої діяльності

Наша абетка
Спільний творчий проєкт зі створення книжки-абетки

Остапенко Г. С.
О 76 Українська мова. Буквар : підруч. для 1 кл. закл. загал. серед. освіти (у 2-х ч.). Ч. 2 / Г. С. Остапенко, Л. В. Мовчун. — Київ : Світич, 2025. — 112 с. : іл.

УДК 811.161.2(075.2)

Електронний інтерактивний додаток до підручника — на сайті SvitDovkola.org/um1/2025

© Остапенко Г. С., Мовчун Л. В., 2025
© Видавництво “Світич”, 2025

ДО ЗМІСТУ

Любий друже! Люба подруго!

Ти вже так багато знаєш і вмієш. Час продовжити відкривати дива української мови.

Розгорни букварик знову!

Чим здивує рідна мова?

Кожне слово силу має!

Надихає, вчить, втішає.

Умовні позначення

попрацюй у парі

попрацюй у групі

обговори з класом

ДО ЗМІСТУ

Мої захоплення

1. Послухай або прочитай оповідання.

Песик із пластиліну

За оповіданням Оксани Кротюк

Тато подарував Олесі пластилін. Вирішила вона песика зліпити. Але чи пластилін був не дуже слухняним, чи песик мав бути вередли́вим, та ніяк Олесі мордочка не вдавалася. А тут саме брат Юрко забіг.

— А чого у твого поросяти хвіст такий довгий?

— Не насміхайся, — насупила Олеся брови. — Ніяке це не порося. Це песик.

— Ой, тримайте, бо впаду́! — далі глузує Юрко.

Прикро Олесі, що брат її на кпи́ни бере, та роботи вона не кидає. Пішла у двір, покликала Рекса. Погладила його, придивилась — і знов до хати. Тут саме бабуня надійшла.

— Гарний котик, дуже гарний. Ліпи.

Олесі аж сльози на очі набігають.

Не вдається песик, хоч плач. Та плакати вона не буде. Ліпить далі. І виліпила-таки! Поставила на стіл. Усі аж охнули з подиву.

2. Що допомогло Олесі подолати труднощі? Розкажіть про свої захоплення. Чи завжди легко все вдається?

ДО ЗМІСТУ

Літера Ч, звуки [ч] і [ч']

Ч ч

(че)

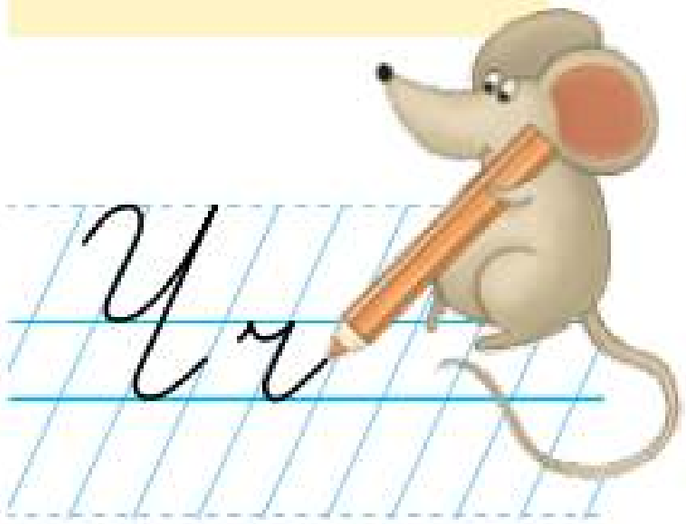

Ніби чайник, буква Ч —
не чіпай, бо обпече!

1. Прочитай. Знайди 3 слова в кожному рядку.

ач ча уч чу оч ич еч чан чун чек

чі чо че уч учі очі сич куч чай

2. Доберіть до кожного предмета слово — назву ознаки на свій смак.

чудовиська	чагарник	чашка
чемні	качиний	гаряча
червоні	чорний	чайна
нічні	чудовий	музична

ДО ЗМІСТУ

Літера Щ, звукосполуки [шч] і [шч']

Щ щ

(ща)

Щу щу

В Щ, як в щіточки, щетинки:
— Чищу зубки я щодннинки!

Літера щ позначає два звуки — [ш] і [ч].

щ у | к а

1. Прочитай склади підряд, через один, із кінця.

ща що щу ищ іщ ещ лущ лощ хащ

ще щі щи ущ ощ ащ щок щос

2. Обери підписи до малюнків.

плащ
куртка
пальто

щавель
плющ
дуб

ДО ЗМІСТУ

Секрет букви Щ

1. Послухай або прочитай казку.

Неуважна літера

Буква Щ вродилася дуже неуважною. Коли матінка Граматика роздавала літерам звуки, Щ стала в чергу першою й отримала звук [ш]. Узяла його забудькувата літера й знову прилаштувалася до черги! Знову взяла собі звук — цього разу [ч].

Закінчивши наділяти дітей-буквенят звуками, зібрала матінка Граматика їх в абетку і каже:

— Ну ж бо, хваліться, хто який звук позначатиме!

— [а], — вигукнула літера А.

— [х], — прохрипіла Х.

— [шч], — випалила скоромовкою Щ.

— Як, їй дісталось аж два звуки? — обурилися всі.

— Любі мої, — заспокоїла невдоволених матуся Граматика, — кожен має свій звук, і кожен виконуватиме свою роботу. А букві Щ не позаздриш — на ній лежить подвійна відповідальність. Тож хай залишається отакою, не схожою на інших!

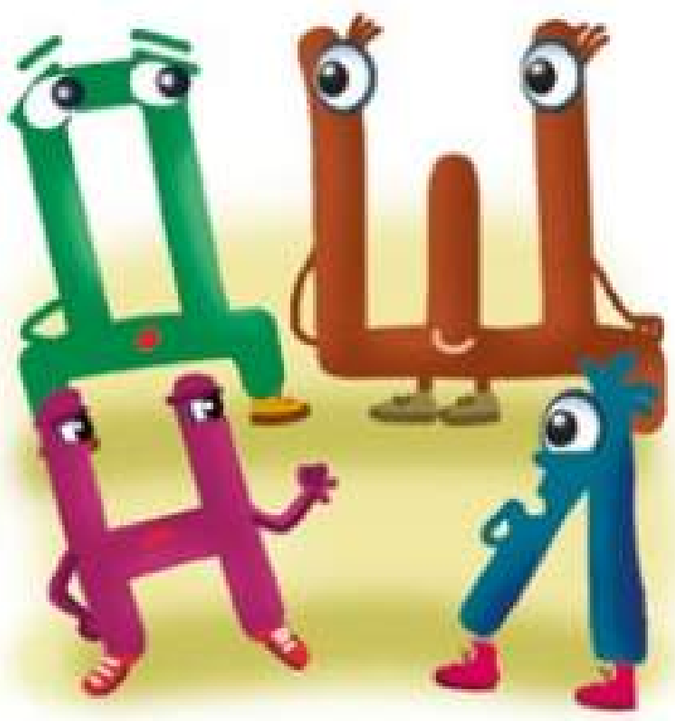

2. Склади звукові схеми слів.

кущ щоки щиглик щит щур

ДО ЗМІСТУ

Антарктичні розмови

1. Прочитай або послухай уривок із вірша.

Чемні пінгвіни

Якось стрілись два пінгвіни
Посере́дині крижини.
Зав'язалася розмова —
Чемна й ввічлива, до слова.

Запитав пінгвін пінгвіна:
— Як вам ця погожа днина?
Як вам мінус сімдесят?
— Рай для нас і пташенят!

Я люблю таку погоду —
Так і хочеться у воду!

Хоч в Антарктиці безлюдно,
Та пінгвінам там не нудно.
Всі вони такі приємні!
Всі у фраках й дуже чемні.

Віра Правоторова

2. Зробіть ляльок-пінгвінів. Чим різняться ваші персонажі? Яка в них вдача?

3. Розподіліть ролі: хтось декламує вірш, а інші рухають ляльками-пінгвінами та промовляють їхні репліки.

ДО ЗМІСТУ

Сучасні машини

1. Послухай або прочитай уривок із вірша.

Електромобі́ль по лісу
віз Алісу і валізу.
Каже він:
— По стежці лізу,
не пихчу́,
везу валізу,
то угору,
то донизу,
то поблизу,
то по хми́зу,
крізь сучки́, калюжі й мох —
я працюю за сімох!

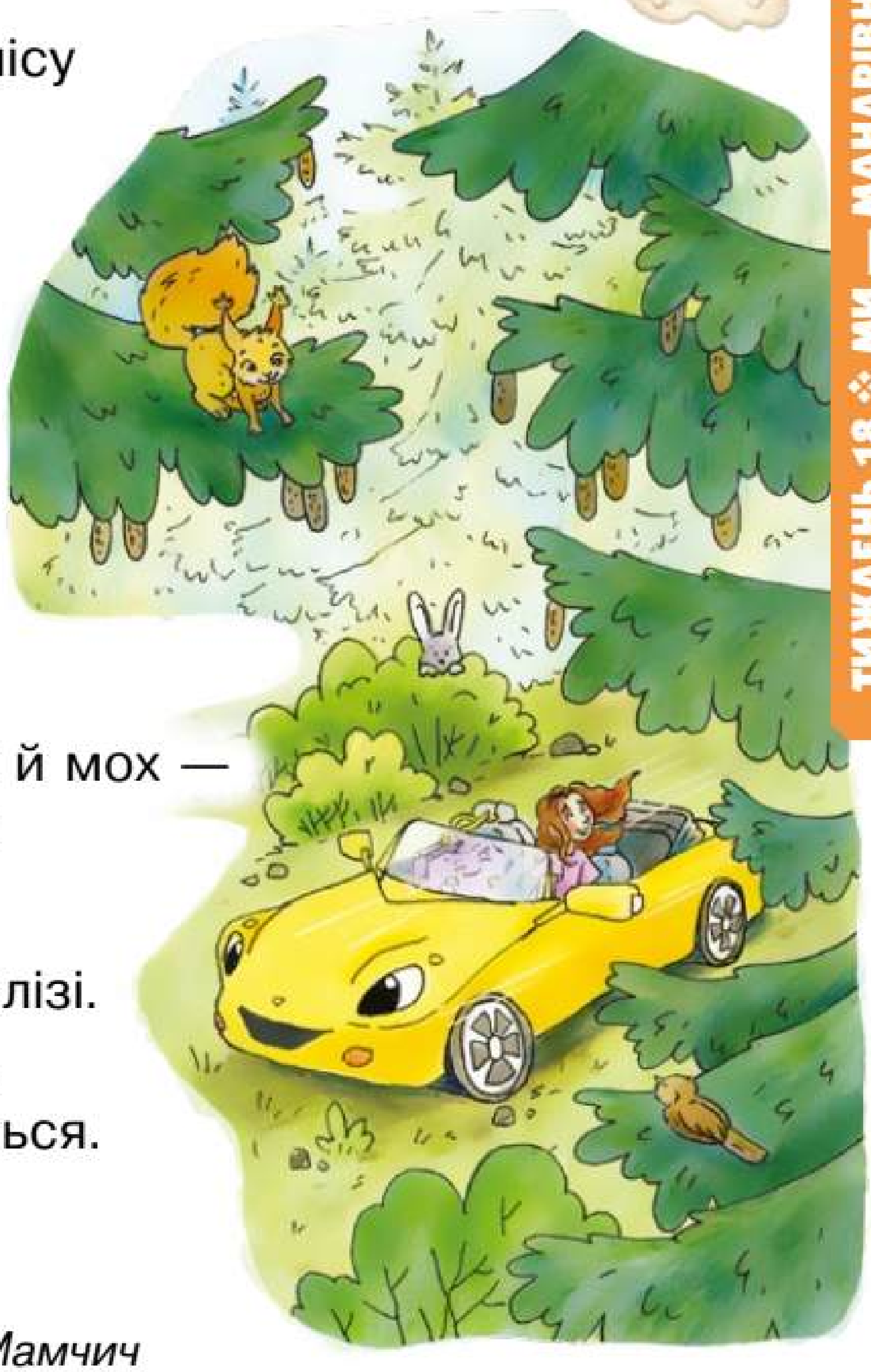

А Алісі добре в лісі,
все, що треба, — у валізі.
Їде собі та й сміється,
все їй радісним здається.
Їде собі через мох
та й співає за сімох!

Олеся Мамчич

2. Як почуваються персонажі?

3. Подивись мультфільм “Електромобіль”.
svitdovkola.org/um1/2025/media9

ДО ЗМІСТУ

Гайда в мандри!

1. Прочитай доріжки, які з'єднують транспортні засоби з їхніми шляхами.

			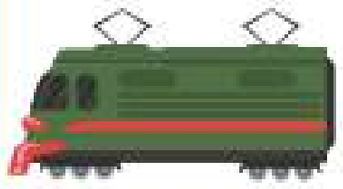	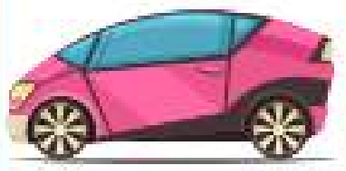	
	ха	хо	ху	хе	хі
	чі	че	чи	чо	ча
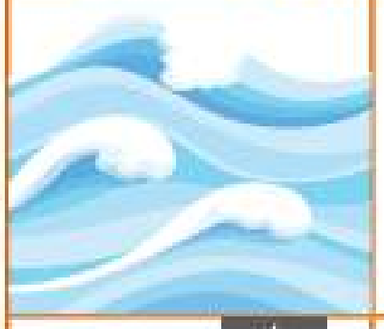	щу	що	ще	ща	щи
	чих	чух	чах	чох	чех
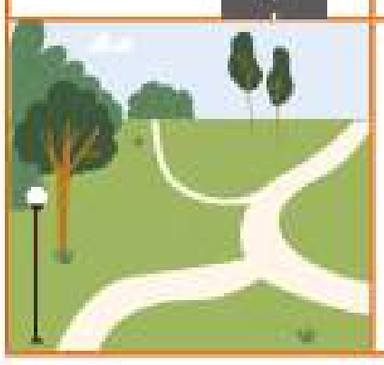	кущ	дощ	пащ	сищ	дещ

2. Промов скоромовку якнайшвидше.

Хрущ сів на кущ.

ДО ЗМІСТУ

Літера Ц, звуки [ц] і [ц']

Ц ц

(це)

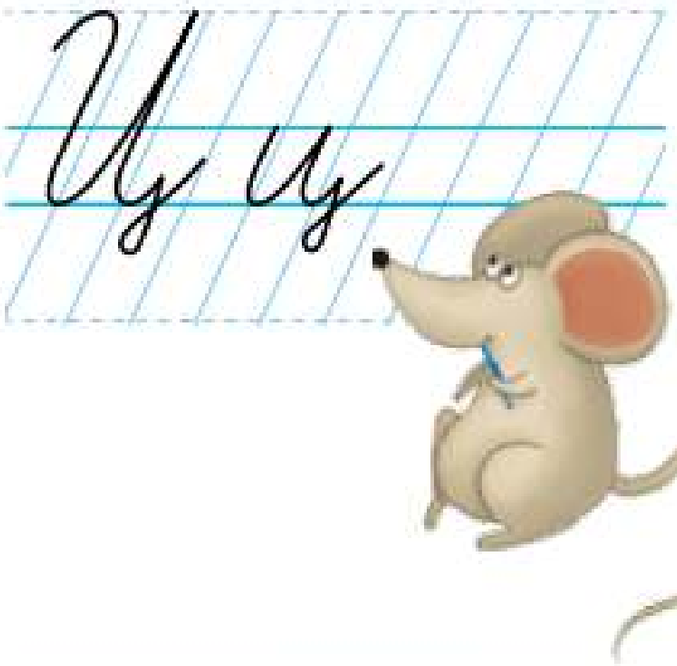

Буква Ц з цеглинок склалась.
Цілий день ми з нею грались.

1. Прочитай. Знайди 3 слова.

ца цу це цо ці ци оц ац іц цлі цні

куц соц тац ниц гец зац цей

2. Обери підпис до фото. Який знак (. ! ?) у кінці кожного речення ти поставиш?

Куций хвіст
Хто поцупив цукор
Оце так цуцик
Це твій цуцик

Літера Б, звуки [б] і [б']

Б б

(бе)

Б б

Випинає Б животик,
наче справжній бегемотик.

1. Прочитай склади підряд, через один, через два.

ба бе бу іб об иб бро брі бна боб біб

ді до ди ад ід ед уд одр одд

2. Прочитай різні варіанти запитань.

Де	бубоніли	бурундуки?
Куди	були	брати?
Що	бігли	білки?
Про що	загубили	кабани?

ДО ЗМІСТУ

Літера Ф, звуки [ф] і [ф']

Ф ф

(еф)

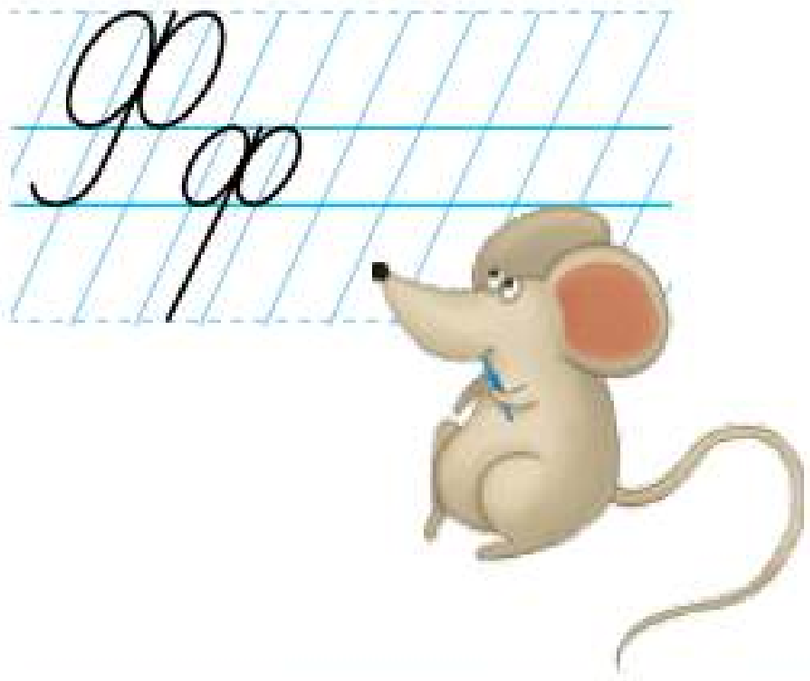

Ф подібна до фонтана, фантасти́чна, філігра́нна!

Філігра́нний — витончений.

1. Прочитай склади підряд, через один, із кінця.

фа фо фе буф роф нуф фло фро

фу фи фі міф гоф раф

2. Обери слово, яке правильно називає зображене.

фломáстери
фáрби
клей
рýчки

кефíр
кóфта
шоколáд
зефíр

ДО ЗМІСТУ

Смачний винахід

1. Послухай або прочитай вірш.

Диво-пиріг

Я ви́найшла нови́й пиріг,
якого ви не їли.
Із братом старшим ми його
до вечора ліпили.

Із тіста різних кольорів
зробили пелюстки.
І на́чинку вигадливу
знайшли на всі смаки:

і вишню, і малину,
й груше́вий мармелад,
а ще цибулю, ши́нку
і навіть шоколад!

Ніна Андрусич

2. Чому вірш має таку назву? Чи доводилося вам колись винаходити щось цікаве? Розкажіть.

3. Доберіть слова, якими можна підтримати винахідника чи винахідницю.

— У тебе нічого не вийде!
— Цікава думка!
— Так ніхто не робить.
— Ти все зможеш.

ДО ЗМІСТУ

Конструкторське бюро

1. Прочитай доріжки буквосполучень, які з'єднують однакові деталі конструктора.

бі	ба	бо	бу	бе	би
фі	фа	фо	фу	фе	фи
ці	ца	цо	цу	це	ци
беш	феш	цеш	бик	фик	цик
бро	фро	цро	фру	бру	цру

2. Обери підпис до кожного зображення.

бабак
бабка
кобра

бабка
баран
бобер

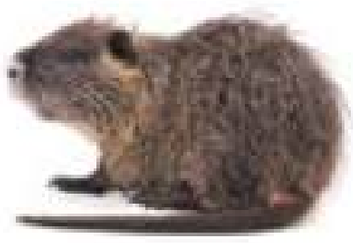

бегемот
бобер
капібара

ДО ЗМІСТУ

3. Роздивись і прочитай комікс.

Майстри

4. Яку книжку про винаходи тобі хотілося б узяти в бібліотеці? Чому?

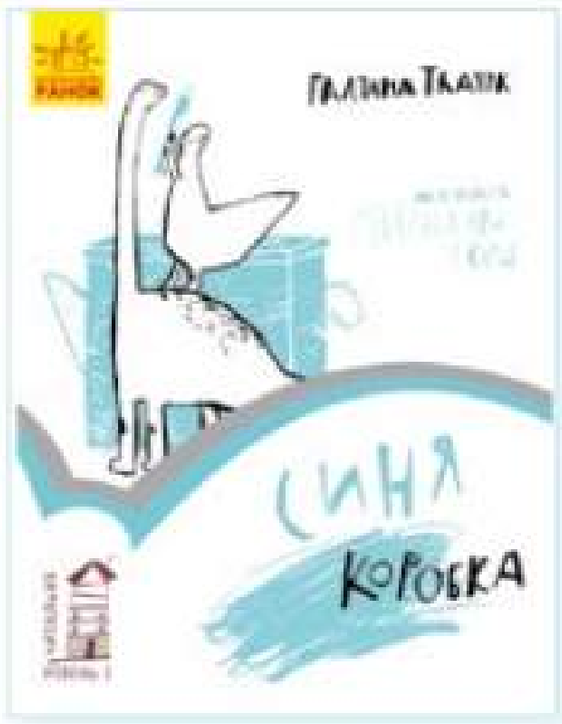

ДО ЗМІСТУ

Літера Я, звукосполука [йа] і звук [а]

Я я

(я)

Я я

Вихваля́лась буква Я:
— Знають всі моє ім'я!

На початку слова або після літери,
що позначає голосний звук,
буква я позначає два звуки — [й] та [а].

я	я́	м а	к а	я́ к
= ·	= ·	— ·	— ·	= · —

1. Прочитай склади підряд, через один, через два.

ян яг яз яц яс ял яв ях мя ня тя

яш ят ят яд яф ся ря зя

2. Згадай слово з буквою я і склади його звукову схему.

ДО ЗМІСТУ

Талант букви Я

1. Прочитай або послухай казку.

Нове́нька соліс́тка

У хорі літер Наголос був дириге́нтом.

— Оберімо солістку! — запропонував якось Наголос. — Ставай-но попереду, літеро А! Он як ти широко ротика роззявляєш — гарно заспівуватимеш!

Вийшла А — голосно виводить, та губиться її голос серед багатьох інших. Тоді Наголос привів іще одну солістку — букву Я. Заспівали знову. Здивувалась А: нова солістка схожа на неї, та співи їй краще вдаються.

— У чому твій секрет? — спитала А у Я.

— Уяви собі: я співаю за двох! — зізналася новенька.

— Як це? — не повірила А. І навіть зазирнула букві Я за спину: чи не стоїть хтось позаду.

— Я позначаю аж два звуки! Ось послухай: [й] та [а]. Літера одна, а звуків два!

Здивувалася А, навіть позаздрила:

— У тебе два звуки, а в мене один!

Літера Я спробувала втішити її:

— Не завжди! Інколи я позначаю той самий звук, що й ти, та пом'якшую попередній приголосний.

— Ти багато вмієш! Нумо дружити!

ДО ЗМІСТУ

2. Чи однаково звучать приголосні в парах складів? У якому випадку приголосний твердий, а в якому — м'який? Яка звукова схема якому складу відповідає?

да – дя та – тя ла – ля са – ся

1 — • 2 = •

Якщо літера **я** стоїть після букви на позначення приголосного звука, то вона позначає його м'якість та голосний звук [а].

д й | н я
— • | = •

3. Обери правильний підпис до світлини.

Моя яхта.

Яскрава ящірка.

Я і ягня.

Заряджена рація.

4. Прочитай текст.

Винахі́дник гелікоптéра — Ігор Сікóрський. Першу модель гелікоптéра Ігор створив у 12 років. Сікорський також будував літаки. Його літак "Ілля Муромець" побив світовий рекóрд. Він уперше пролетів понад дві тисячі кілометрів.

ДО ЗМІСТУ

Літера Ю, звукосполука [йу] і звук [у]

Ю ю

(ю)

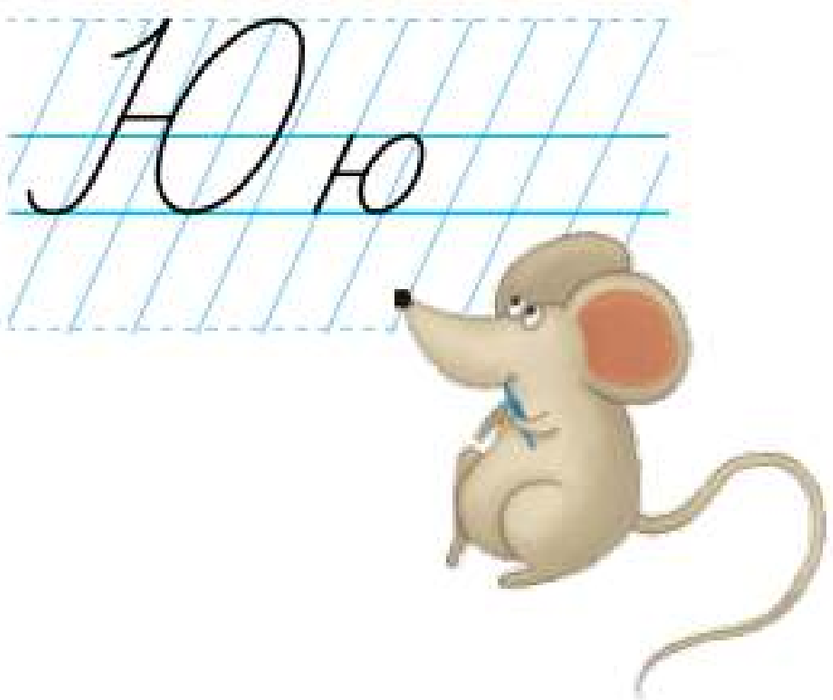

Ю — чудова, неймові́рна,
як каблу́чка ювелі́рна!

На початку слова або після літери,
що позначає голосний звук, буква **ю**
позначає два звуки — [й] та [у].

ю	н	а́	к
= ·	— ·	—	

м	и́	ю
— ·		= ·

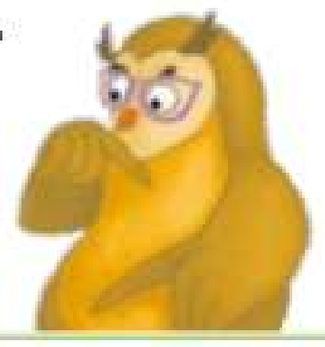

1. Прочитай склади підряд, через один, через два.

юн юш юл юд ют юр юс юм

юк юз юч ющ юп юф юб

ДО ЗМІСТУ

2. Чи однаково звучать приголосні в парах складів? У якому випадку приголосний твердий, а в якому — м'який? Яка звукова схема якому складу відповідає?

лу – лю су – сю ну – ню ру – рю зу – зю

1 — • 2 = •

Якщо літера **ю** стоїть після букви на позначення приголосного звука, то вона позначає його м'якість та голосний звук **[у]**.

м а | л ю́ к

— • | = • —

3. Хто яке речення промовляє? Який знак (. ! ?) має бути в кінці кожного речення?

А де юшка

Можна я зроблю ваше фото

Смачні тюфтельки

Фантастичний аромат

ДО ЗМІСТУ

Спортсмени

1. Послухай або прочитай статтю.

Інтерв'ю́ — це розмова, коли людині ставлять запитання, а вона відповідає на них.

Інтерв'ю з чемпіо́ном світу з біатло́ну

Біатло́н — це лижна го́нка, де учасники рухаються по маршруту та стріляють по мішéнях із положення лежачи та стоячи.

Дмитро Підру́чний — український біатлоні́ст, чемпіон світу і Європи.

Захар Солодкий, 6 років: Дмитре, у вас справжня гвинтівка? Вона заряджена?

Дмитро Підручний: Так, справжня. Коли їду на лижах, вона не заряджена, тому що це небезпечно. Я маю обойму з патронами. Коли заїжджаю на рубіж, стаю в позицію, тоді заряджаю гвинтівку і стріляю по мішенях.

Влад Журлаков, 6 років: З якого віку можна займатися біатлоном?

Дмитро Підручний: З 8–10 років. Почати можна з катання на лижах.

2. Подивись фрагмент змагань із біатлону.
svitdovkola.org/um1/2025/media10

ДО ЗМІСТУ

Літера Є, звукосполука [йе] і звук [е]

Є є

(є)

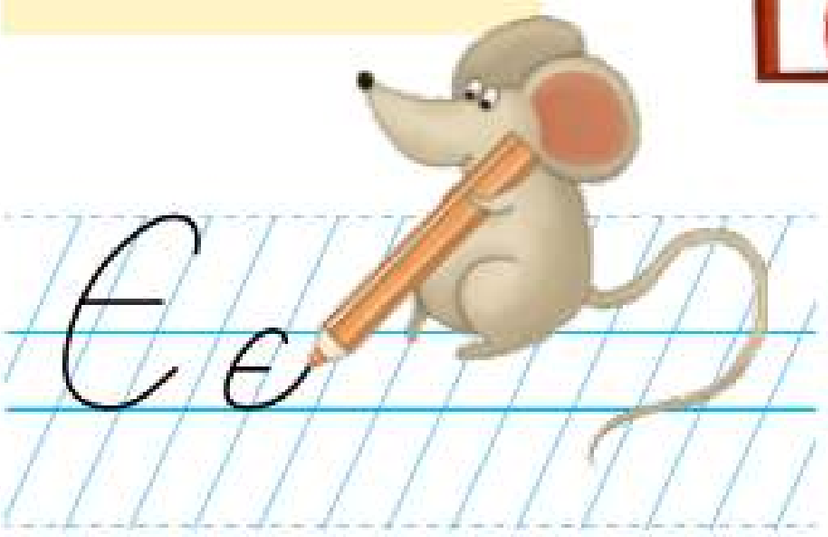

Є — немов кружальце сиру,
Що над'їв єнотик сірий.

На початку слова або після літери, що позначає голосний звук, буква є позначає два звуки — [й] та [е].

є | н ó т м о | є́

1. Прочитай склади підряд, через один, через два.

єд єл єв єр єм єс єт нє лє сє

єх єж єг єк єп бє цє вє

2. Прочитай. У яких словах є звук [й], а літери й немає?

заєць перо має єдина край співає

3. Порівняй, чи однаково звучать приголосні в парах складів. У якому випадку приголосний твердий, а в якому — м'який? Який голосний є в кожному складі? Яка схема підходить до якого складу?

1 — · 2 = ·

не – нє бе – бє те – тє че – чє ре – рє

Літера **є**, яка стоїть після букви на позначення приголосного звука, позначає його м'якість та голосний [е].

с й | н є

— · | = ·

4. Обери підпис до фото.

Дощ ллє як з відра.
Пишеня сумує під дощем.
Синє небо плаче.
Хмари влаштували поєдинок.

5. Прочитай текст.

Навесні на виростуть . Усе буде зеленим і гарним. А особливо берізки. в них подібні до , а цвіт — наче .

ДО ЗМІСТУ

Апостроф

1. Яке слово якому фото відповідає?

п’є

б’є

в’є

2. Промов слова із завдання 1 повільно. Скільки звуків ти чуєш? Скільки звуків позначає літера **є**? Які? Як звучить перший приголосний — твердо чи м’яко?

3. Яка звукова схема відповідає словам із завдання 1?

1

2 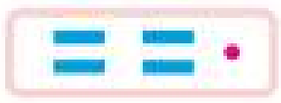

3

Апóстроф ’ — знак, який позначає на письмі тверду вимову приголосного звука перед буквами **я**, **ю**, **є**. Після апострофа ці літери завжди позначають два звуки.

4. Прочитай склади. Скільки звуків позначають літери **я**, **ю**, **є** в кожному рядку?

вя	мя	дя	фя	вє	пє	рє	бє	бю	фю	зю
в’я	м’я	д’я	ф’я	в’є	п’є	р’є	б’є	б’ю	ф’ю	з’ю

ДО ЗМІСТУ

Робота для Апострофа

1. Послухай або прочитай казку.

Не в абетці, але в слові

Апостроф з'явився в родині літер останнім.

— На жаль, мі́сця в абетці вже немає, — розвела руками матуся Граматика. — А ти позначаєш звук?

— Не знаю, — розгубився Апостроф. — Спробую.

Він став надимати щоки, силкуючись позначити звук. Аж почервонів від натýги! Та жодного звука не видав.

— Може, тобі не країна Мова потрібна? — обережно спитав Наголос.

— А яка ж? — закліпав очима Апостроф.

— Ну, наприклад, країна Математика... — припустив Наголос.

— Навряд. Я й рахувати до ладу ще не навчився. А от читати і писати люблю.

— Гаразд! — вирішила матуся Граматика. — Живи з нами. А роботу ми тобі знайдемо.

— У словах? — спитав М'який Знак. Він теж не позначав звуків, тож уважно прислухався до розмови.

— Так, звісно, — запевнила матуся Граматика. — Роботу матиме Апостроф дуже відповідальну. Він ставатиме після букв, що позначають приголосні, але лише перед кількома літерами. Ну ж бо, прочитай: Я, Є, Ю, — звернулася вона до Апострофа.

ДО ЗМІСТУ

— Й, А! Й, Е! Й, У! — чітко вимовив Апостроф.

— Саме так! — задоволено усміхнулася матуся Граматика. — Ти ставатимеш перед буквами Я, Є, Ю, коли вони позначають два звуки!

2. Прочитай та порівняй.

п’ю – пюре в’яз – свято бур’ян – буряк

3. Прочитай. Які літери роз’єднує апостроф?

Гороб’я́та-забія́ки
над подвір’ям в’ються,
а як зе́рнятко знайдуть,
то за нього б’ються.

Б’є Дем’ян м’ячем по м’яті,
в’януть пу́п’янки пом’яті.

Галина Джемула

4. Обери правильний варіант написання слів.

цвяхи пють

цв’яхи п’ють

ДО ЗМІСТУ

Види спорту

1. Прочитай доріжки буквосполучень, які з'єднують інвентар для одного виду спорту.

	п'є	в'є	б'є	м'є	
	б'я	д'я	з'я	п'я	
	м'ю	в'ю	р'ю	д'ю	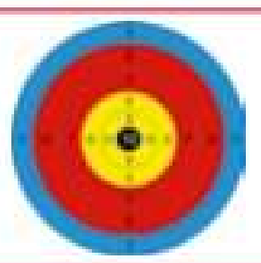
	тє	нє	вє	гє	
	мя	ря	зя	дя	
	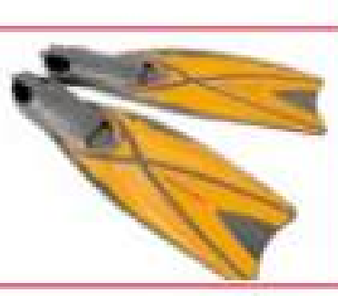				

2. Прочитай речення. Які слова відрізняються лише одним звуком?

Я піду до саду і на лавку сяду.

ДО ЗМІСТУ

3. Роздивись і прочитай комікс.

Я готовий!

Дім книжок

1. Послухай або прочитай вірш.

Пташки́ і бібліотека

Там і та́м живуть веселі
гомінкі́ пташки,
а тут, в за́тишній оселі,
мешкають книжки.

Тут ніхто не бешкету́є,
кривдного не вчить,
тут ніхто й не репету́є,
тобто не кричить.

Тиша, спокій і безпека —
як тут не зайти?
Вчила й вчить бібліотека
правди й доброти.

Григорій Фалькович

2. Розкажіть про те, як ви відвідували бібліотеку, а також про свої улюблені книжки.

3. Які слова є у вірші?

бабуся бібліотека книжки читач обкладинка полиці

4. Намалюйте дім, де живуть книжки, і презентуйте свою роботу в класі.

ДО ЗМІСТУ

Літера Ї, звукосполука [йі]

Ї ї

(ї)

Ї стоїть, як стовп ліхтарний,
Шлях освітлює в день хмарний.

Літера ї завжди позначає два звуки — [й] та [і].

ї	ж а́ к	п о́	ї з д	п і	р’ ї́	н а
= ·	– · –	– ·	= · – –	= ·	– = ·	– ·

1. Прочитай. Знайди слова.

їм їх їс їж їд ої еї її їзд їзм ївг їмл

єї ії аї д’ї в’ї б’ї

2. Збери слова в пари та запиши.

мої *твої* *її* *м’ячі* *вії* *лілеї*

ДО ЗМІСТУ

Її секрет

1. Послухай або прочитай казку.

Кошеня чи їжак?

Якось до країни Мови прибилося кошеня.

— Залишмо його в себе! — стали просити букви.

— Що ж, хай живе в нас, — згодилася матуся Граматика. — От тільки хто його доглядатиме? О, ліс рук!

І справді, зголосилися всі букви. Тож матусі довелося обирати:

— Доручу догляд М'якому Знакові... Він найм'якіший і найдобріший. А ще літері І. Вона завжди пом'якшує приголосні звуки, після яких стоїть. І нарешті...

— Доручіть, матусю, нам! — озвались Я, Ю та Є. — Ми теж пом'якшуємо приголосні. От подивіться: домашн**я** киц**я**, домашн**ю** киц**ю**, домашн**є** кошен**я**...

— А де ж ваша четверта подружка? — перебив їх Наголос.

Буква Ї, яка ніколи не відставала від гурту, цього разу стояла осторонь.

— А мені більше подобаються... їжачки, — зізналася Ї. — А ще я нікого ніколи не пом'якшую. І взагалі, я не стаю одразу після букв, що позначають приголосні звуки. Хіба що Апостроф попросить.

ДО ЗМІСТУ

Літера ї особлива! Її вважають одним із символів України. Такої букви немає більше в жодній абетці в усьому світі!

2. Яке слово зайве?

Україна під'їзд їдуть трамваї їжа

3. Визнач можливі початки слів.

про		мо	
реме	їхати	тво	ї
пере		чво	

4. Прочитай текст.

Літера ї стала символом спротиву Маріу́поля під час війни. Коли місто було окупо́ване, люди писали її крейдою на асфальті, парканах, стовпах. Так вони показували, що Маріуполь — це Україна.

5. Створіть патріотичний плакат із літерою ї та іншими символами нашої Батьківщини.

ДО ЗМІСТУ

Літера Ж, звуки [ж] і [ж']

Ж ж

(же)

Жж

Ж на жабу дуже схожа,
тільки ку́мкати не може.

1. Прочитай буквосполучення підряд, через одне, через два, з кінця.

жа жу же жі жи аж ож жма жна жни жди ждо

жит жив жик жак жок жув

2. Називайте по черзі слова, у яких є звук [ж]. Якщо він на початку, хитайте головою, якщо в середині — плескайте в долоньки, якщо в кінці — тупотіть ніжками.

книжка

жаба

ложка

морж

ліжко

їжак

ДО ЗМІСТУ

Книжкові пригоди

1. Прочитай доріжки буквосполучень, що з'єднують персонажів та предмети з однієї казки.

					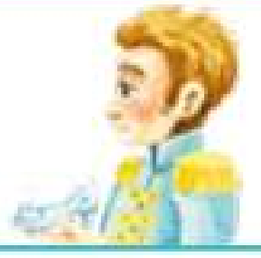
ЇС	ЇСТ	ЇВ	ЇВГ	ЇМ	ЇМЛ
гаї	мої	сої	ваї	вії	лії
жов	жув	жив	жав	жад	жед
жма	жба	жна	жда	жла	жта
ожн	ужн	іжд	інж	імж	епж

2. Прочитай текст.

Кажуть, колись в українських бачили лісового духа на ім'я Чугáйстер. Він полюбляв сидіти коло . А ще любив веселу музику і жвавий танок. Людям він не шкодив. Тепер Чугайстер живе в .

ДО ЗМІСТУ

3. Роздивись і прочитай комікс.

Найкращий подарунок

ДО ЗМІСТУ

Транспорт

1. Послухай або прочитай казку.

Про поїзд, який всюди поспішав

За казкою Марії Солтис-Смирнової

Якось на головному вокзалі з'явився новий поїзд. Його відразу поставили на найдовший маршрут, і він дуже запиша́вся. Паротяг так боявся запізни́тися, що вирушив із вокзалу на кілька хвилин раніше. І навіть не помітив, що по перо́ну за ним бігли люди.

На наступній станції було те саме: не встигли пасажири вийти з вагонів — паротяг загудів і помчав уперед.

На кінце́вій станції паротяг сподівався почути приємні слова, але черго́вий вокзалу суворо промовив:

— Пасажири ска́ржаться! Вони купили квитки, але не потрапили туди, куди хотіли. Так не годиться! Будь ласка, не квапся. Дотримуйся розкладу, і все буде добре.

Паротяг зні́тився. Дорогою назад він уже не поспішав. Затри́мався і дочекався ветера́на з ціпком.

2. Дайте ввічливу пораду тому, хто надто поспішає.

— Почекайте, будь ласка.

— Дуже прошу, не поспішайте так!

ДО ЗМІСТУ

Улюблений звук джмеля

1. Згадай, як називаються ці комахи. Які звуки вони видають? Послухай та обери слово.
svitdovkola.org/um1/2025/media11

сичать

пищать

шиплять

джергочуть

риплять

Щоб передати звук [дж], використовуємо буквосполучення дж. Звук один, а букви дві.

д ж и н

— • —

2. Які звукові схеми правильні?

джем

1 — — • —

2 — • —

ходжу

3 — • — — •

4 — • — •

3. Послухай або прочитай казку.

Гість у джинсах

— Сьогодні матимемо гостя! — повідомила матуся Граматика, сервіруючи стіл. — Приїхав із далеких країв. Щось шукає. Може, пощастить йому допомогти.

ДО ЗМІСТУ

І ось двері — рип, гість до кімнати — джжжж… шурх!

Бокатий джміль у синіх джинсах і з жовтим ковбойським капелюхом приземлився на стілець.

— Ласкаво просимо! — привіталася Граматика. — Ой, та, мабуть, ви по-нашому й не вмієте…

— Дж, — загудів гість. — Чого ж, дж. Порозуміємось!

— Чудово! — зраділа Граматика. — Пригощайтеся.

— Та і я до вас не впорожні. Ось — джем, дж.

Гість був дуже кумедний і говорив із джмелячим акцентом.

— Що ви шукаєте в наших краях? — поцікавився Наголос.

— Я пишу джмелиний словник. І мені треба знати, як на письмі позначати наш головний звук — [дж͡].

— Який-який звук? — перепитав Наголос.

— Та оцей звук — [дж͡]!

Першою підхопилася буква Д.

— Здається, я стану вам у пригоді. Тільки мені потрібна товаришка, — Д обвела поглядом літери. — Ж!

— Неймовірно! — вигукнув джміль. — Ви вдвох, Д і Ж, справді позначаєте мій улюблений звук [дж͡]. Джем, джинси, джемпер, джерело… — загудів він утішено.

4. Випиши з казки слова з буквосполученням дж.

ДО ЗМІСТУ

По місцях!

1. Завези машини в гаражі відповідних кольорів, прочитавши доріжки буквосполучень.

	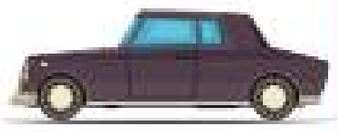				
	одж	удж	идж	адж	
	джу	дже	джи	джа	
	дзі	дзо	дза	дзе	
	дзві	дзве	дзво	дзву	
	одз	адз	удз	идз	

2. Склади звукові схеми слів.

джерело джинси джміль сиджу джип

ДО ЗМІСТУ

3. Пройди по лініях та уточни значення слів.

дзиґа́р	складник тіста
родзи́нка	великий годинник
дрі́жджі	широкі сани
ґринджо́ли	засушена виноградинка

4. Склади речення з одним зі слів із завдання 3.

5. Прочитай текст.

Старший брат називає мене джу́рою. Він так жартує. Раніше джу́ри були учнями козаків. Носили їхню і навчалися воювати. Мені приємно зватися джурою. Хоча ходжу з братом не у військові походи, а в гараж. І ношу його для ремонту .

6. Обери назву для свого майбутнього малюнка. Створи і підпиши його. Зафарбуй літери, що позначають звук [дж].

Джем на джинсах.
Сиджу край джерела.
Джміль та бджола.
Джип у джунглях.

ДО ЗМІСТУ

Вистава-мандрівка

Сьогодні пропоную вам помандрувати і поділитися враженнями з глядачами!

1. Напишіть на картках назви різних тварин або персонажів. Складіть їх у капелюх.

2. Об'єднайтеся в пари. Нехай кожен витягне одну картку та дізнається, ким буде.

Я буду бегемотом.

А я — королевою.

3. Нехай кожна пара кине кубик та дізнається, куди помандрує:

1 — у зимові Карпати,
2 — у місто Львів,
3 — на берег моря,
4 — до бабусі,
5 — на Північний полюс,
6 — в Африку.

ДО ЗМІСТУ

4. Тепер кожна пара має підготувати свою виставу.

Сцена 1

Персонажі починають збиратися в дорогу, обговорюють, що потрібно взяти.

Сцена 2

Персонажі мандрують, роздивляються на всі боки, розповідають одне одному, що цікаве бачать. Можливо, натрапляють на перешкоди і долають їх.

Сцена 3

Персонажі щасливо прибувають куди планували і радіють!

5. Покажіть свої вистави-мандрівки. Не забудьте нагородити всіх акторів оплесками!

6. Поділіться враженнями: кому що вдалося зробити добре, а що було складно.

ДО ЗМІСТУ

У пожежній частині

1. Послухай або прочитай розповідь пожежника.

На ва́рті нашої безпеки

Вітаю. Я — пожéжник. І я розповім вам, як працює моя служба.

Коли хтось помічає пожежу, то телефонує за номером 101. Оператор відповідає на дзвінок, визначає, яка пожежна частина найближча, і передає сигнал туди.

Чергові́ бійці за 20 секунд убираються у спеціальний одяг, що захищає від по́лум'я і води.

Ми нега́йно сідаємо в машину і виїжджа́ємо. Приїхавши, розгортаємо пожежні рукави́. Приєднуємо їх до місцевого джерела́ води або до автоцисте́рни. Гасі́ння вогню може тривати від кількох хвилин до кількох діб.

Подолавши пожежу, ми повертаємося назад. Хоча робота на цьому не завершується: треба ще встановити причини займа́ння та знайти винних, якщо такі є.

2. Пригадайте правила пожежної безпеки та зробіть плакат. Презентуйте його в класі, а потім розмістіть на стіні.

ДО ЗМІСТУ

Великі літери

1. Чому деякі слова написані з великої літери?

продавець учителька країна річка
Андрій Соломія Україна Дніпро

З великої літери пишемо імена, прізвища, клички тварин, назви сіл, міст, країн, річок.

2. Послухай або прочитай казку.

Як літери виросли

Поки літери були ще маленькими, вони навчилися утворювати складѝ та звичайні слова. А коли виросли і стали великими, Граматика доручи́ла їм починати дуже важливі слова: імена та прізвища людей, кли́чки тварин, назви сіл, міст, країн, річок, гір, планет та інші.

Букви дуже пишалися новою роботою. Коли потрібно було підписати чийсь малюнок, першою поважно ставала велика літера імені, а за нею верве́чкою маленькі.

Але траплялося, що непосидючі маленькі букви випереджали своїх старших товаришок і ставали замість них на початку слів.

— Помилка! — одразу помічала матуся Граматика. — Дотримуйтесь правил! — і наводила лад у словах.

ДО ЗМІСТУ

3. Роздивись і прочитай комікс.

Найважливіша професія

А що в абетці?

1. Придумайте слово на кожну літеру абетки.

2. Прочитай. Які з цих слів можуть бути написані з малої літери, а які — ні? Знайди 2 імені.

Антон	Антонюк	Абетка	Аквалангг
Аґрус	Ангеліна	Америка	Авдіївка

3. Склади речення, яке починатиметься з одного зі слів із завдання 2, за схемою.

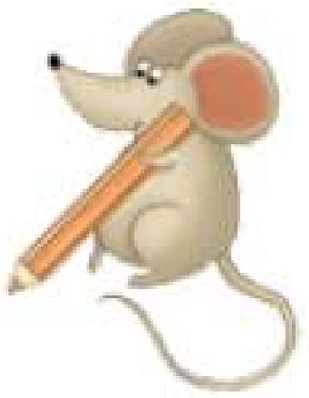

└___ ___ – ___.

4. Прочитай вірш. Знайди слова з буквою **а**.

Ми абетку розгорнули
і побачили акулу.
В морі плаває вона,
а пірнає аж до дна.

Оксана Кротюк

Запам’ятай: книжку, зошит, абетку **розгортають**. А **відкривають** нові землі.

ДО ЗМІСТУ

Олеся з Одеси

1. Прочитай слова. Знайди назву міста, імена дівчаток та хлопчиків.

Олеся Оладка Олег Оксана Озеро
Окуляри Оскар Одеса Очерет

2. Склади речення за світлинами. Використай імена із завдання 1. Запиши.

офтальмологиня

оператор

3. Прочитай текст.

Олеся живе у великому місті. Коли погода гарна, Олеся з мамою або татом сідає у 🚋. Трамвай везе їх до 🌊. Що ж це за дивовижне місто? Оде́са! Її називають 🐚 біля моря.

ДО ЗМІСТУ

Лев і Львів

1. Прочитай слова. Знайди назви дій. Покажи їх рухами.

літає	лежить	плаває	колисали
літак	не́жить	плаве́ць	колиска
літній	ліжко	правець	колючий

2. Обери підписи до світлин. Чим відрізняються слова? Поясни, чому.

лев

Лев

3. Прочитай текст.

Лев приїхав з батьками в місто Львів.

Овва! Колись давно воно було названо на честь іншого Лева, сина князя Данила. На вулицях та будинках Львова можна побачити багато . Але не справжніх, а кам'яних. Місто сплячих левів – так ще говорять.

ДО ЗМІСТУ

Приказки про дні тижня

1. Прочитай назви днів тижня у правильному порядку.

вівторок понеділок
неділя середа субота
п'ятниця четвер

Неді́ля — вихідний день. **Ти́ждень** — сім днів.

Я працювала всю неділю!

У вихідний?

2. Добери до приказки її значення.

Ліпше тепер, ніж у четвер.

Сім п'ятниць на тиждень.

Їй щодня неділя.

Про того, хто часто змінює свою думку або плани.

Про ледаря.

Краще не відкладати справи на потім.

3. Згадайте ситуації з власного життя та опишіть їх, використавши вислови із завдання 2.

ДО ЗМІСТУ

Гаррі та Гультяй

1. Знайди підписи до зображень. Склади звукові схеми цих слів.

тигр
грім
годинник
огірок
штанга
груша
гусак
гиря

2. Прочитай розповіді дітей та здогадайся, хто кого описує. З якої літери пишемо клички тварин?

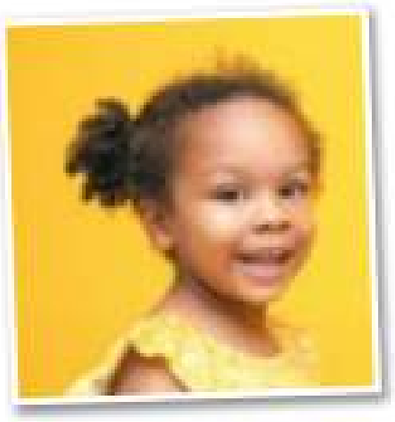

Га́ррі дуже веселий. Він любить прокинутися рано і розбуди́ти всіх. Я насипаю йому зерна́, а він просить пе́чиво.

Мого домашнього улю́бленця звати Гультя́й. Це бабуся назвала, бо він полюбляє з хати надвір тікати. Там він ловить мишей.

3. Розкажіть одне одному про своїх домашніх улюбленців чи знайомих тваринок.

ДО ЗМІСТУ

Івасик-Телесик

1. Пригадайте давню українську народну казку “Івасик-Телесик”. Розіграйте в ролях зображені сценки.

В українській мові ми змінюємо ім’я того, до кого звертаємося.

— Івасику-Телесику!

2. Прочитай вірш.

Іграшці сьогодні дуже сумно,
хоч у домі весело і шу́мно:
вперше в іграшко́вому житті
кинули її на самоті́.

Григорій Фалькович

3. Який настрій у іграшки з вірша? Як її розрадити?

Спробуй підтримати того, хто сумує:

— Хочеш пограти разом?

— Чим я можу тебе потішити?

— Тобі потрібна допомога?

Їжакам час їсти!

1. Прочитай слова. Знайди зайве.

проїхала	з'їсти	їздити	заїдемо
поїхали	їстівний	під'їхати	підняли

2. Склади і запиши речення з поданих слів так, щоб на початку була літера Ї.

нашій		школі		в			
та	їдальня		простора			світла	

3. Прочитай вірш.

Їхав-їхав їжачок,
їжачаткам віз грушок.
Їжачатка грушки їли,
їжачиху пригостили.

Жанна Вовк-Черемуш

4. Розіграйте вірш у ролях. Які емоції в персонажів?

Не забувай про ввічливі слова за столом.

— ~~Приємного апетиту~~. Смачного!
— Дякую!
— Спасибі за гостинець.
— Смакота!

5. Довідайся, що їдять справжні їжаки, а не казкові.

ДО ЗМІСТУ

Велика літера на початку речення

1. Прочитай речення та поміркуй, чому слово “іграшки” в деяких із них написане з великої літери.

Іграшки хочуть спати.

Я поклала свої іграшки в ліжечка.

Хто прибиратиме іграшки?

Іграшки приберeш сам чи допомогти?

Перше слово в реченні пишемо з великої літери.

2. Склади і запиши речення з поданих слів за фотографіями. Яка літера буде на початку речення? Який знак (. ! ?) поставиш у кінці речення?

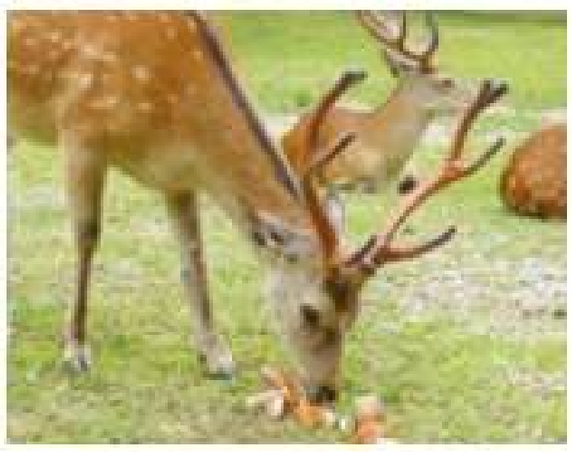

олені листя слони

гриби люблять

3. Які слова із завдання 2 відповідають схемі?

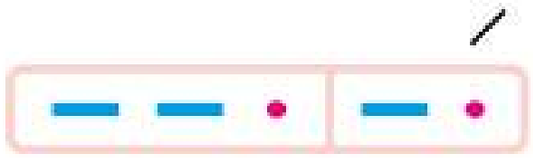

ДО ЗМІСТУ

4. Послухай або прочитай казку.

Як великі літери малим допомогли

Якось маленькі літери придумали і записали казку. Вийшло аж 5 речень!

— Дамо почитати нашу казку першокласникам? — спитала непосидюча Н у матусі Граматики.

— От би якось позначити початок кожного речення... — замислилась Граматика. — Тоді дітям буде легше читати.

Наперед вийшли Крапка, Знак Питання і Знак Оклику:

— Ми стаємо в кінці речення. Можемо й на початку вийти. Нам не важко.

Граматика похитала головою:

— Дякую вам за пропозицію. Так в іспанській мові буває. Там Знаки стають на початку речення, тільки догори ногами.

Вона обвела очима мешканців країни і спинила свій вибір на великих літерах.

— Ось кому це вдасться найкраще! Вони великі й помітні! Якщо на початку речення стане велика літера, одразу буде зрозуміло, що починається нова думка!

ДО ЗМІСТУ

Весна

1. Прочитай вірш. Вивчи перші два стовпчики напам'ять.

Весну у двір покликали

Весну у двір покликали,
І гронами налитими
Бузок усім хвалився.

В саду вже груші квітнули,
І запашні канікули
У бджілок почались.

У чорно-жовтих вузликах,
Танцюючи під музику,
Медок вони несуть,

Бо коники під липкою
Малесенькими скрипками
Веснянки виграють.

Анна Середа

2. Як гадаєш, хто покликав весну у двір? Які народні пісні, що закликають весну, ти знаєш? Заспівай їх.

3. Як ви розумієте вислів "запашні канікули"? Як може бузок "похвалитися" своїми квітами?

ДО ЗМІСТУ

Хто ґаздує у Ґорґанах?

1. Пригадай, як правильно вимовляти звук [ґ]. Прочитай слова з ним. Які з них можуть починатися з великої літери Ґ? У якому випадку?

а́ґрус	ґа́ва	ґре́чна	ґаздѝня
ґа́нок	ґу́дзик	ґрунт	ґра́ти
ґелґота́ти	дзи́ґа	ґа́зда	ґвалт

2. Розглянь фото. Склади речення про те, що роблять ґазда і ґаздиня. Запиши.

3. Прочитай текст.

Яка цікава назва — Ґорґа́ни! А знаєте, де вони? В Українських Карпа́тах. Ґорґани — гірський маси́в.

Казкові простягаються на 80 кілометрів. У густому пра́вічному ростуть сосни, кедри, смереки, буки. А камінці на вершинах покриті мохом і лишайником.

ДО ЗМІСТУ

Півникова пекарня

1. Прочитай слова. Які з них називають зображене? Чому деякі слова написані з великої літери?

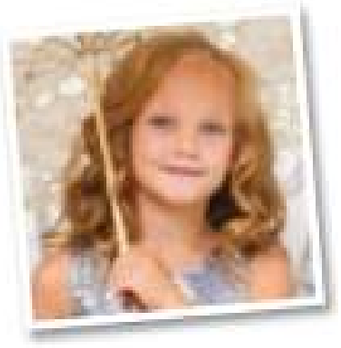

Петро Пилип Поліна Горпина Остап

перепі́лка пли́ска пу́гач пелікáн

Земля́ Плутóн Марс Венéра Юпíтер

пиріжкú пéчиво перéпічки пампушкú

2. Складай речення зі словами із завдання 1 за схемою.

└___ ____ ____ __ ____?

3. Прочитай вірш.

Пéкар півень у пекáрні
пік перéпічки прегарні,
і пшеничні пампушкú,
і препишні пиріжки.
Пригощáйтеся!

Тамара Коломієць

Перéпічка — коржик, спечений на сковороді, змащеній олією.

4. Що пік півень у вірші? Які були перепічки та пиріжки?

ДО ЗМІСТУ

Службові слова

1. Прочитай казку.

Маленькі слова на службі

Якось стали літери в слова та й ну розглядати, що вийшло.

мотоцикл дім у рука вареник

Тут найдовше слово тицьнуло пальчиком у найкоротше й каже:

— А ти що за слово таке? З однієї літери! Хіба таке буває? Може, ти ніяке не слово?

Літера, тобто слово, **у** не дало себе скривдити:

— Різні слова бувають! І довгі, й короткі. Кожне потрібне на своєму місці. Ось дивися.

У порадилося з іншими словами і вишикувало їх у речення. Лиш саме не стало, а хитрувато позирало на "мотоцикл".

Поклади мені вареник тарілку!

Песик забіг дім.

— Бачиш, без мене слова в реченні не поєднані. Я хоч і маленьке, але важливе слово. Службове.

Довге слово погодилося і більше нікого не дражнило.

2. Запиши одне з виділених у казці речень, додавши пропущене службове слово.

ДО ЗМІСТУ

Розумний рак

1. Прочитай слова і знайди в кожному рядку зайве.

розумний радісний риба річковий рожевий
ракета рак робота розмова рибалити робот
рости розмовляти руді радіти реготати

2. Придумай для однокласника чи однокласниці завдання, схоже на попереднє. Чи вдасться йому / їй знайти зайве слово у твоєму ряді?

3. Прочитай вірш. Знайди в ньому службові слова.

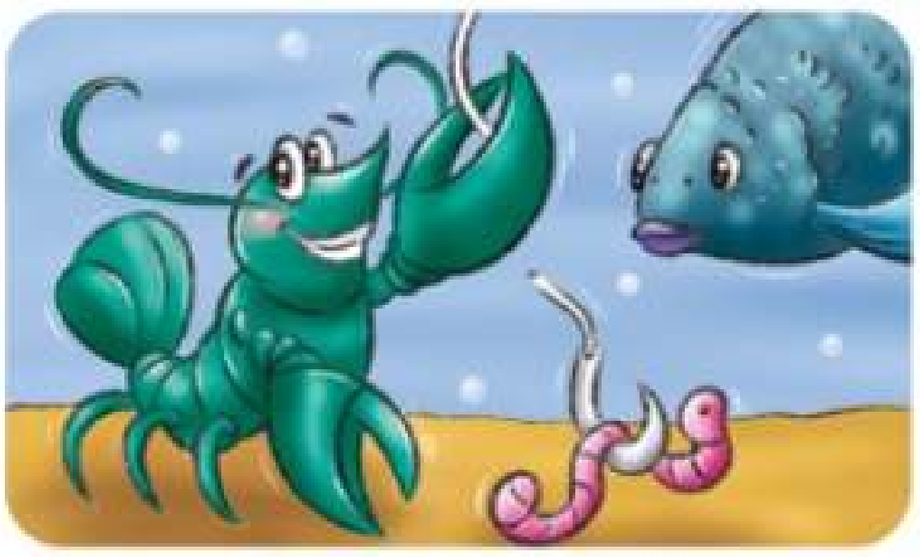

В річці рак розумний жив,
з ко́ропом цей рак дружив.
Як рак побачить черв'ячка,
рятує рибу від гачка́.

Юлія Турчина

4. Чому рака у вірші названо розумним? Чому риба могла втрапити на гачок?

5. Прочитай підписи до малюнків та виправ помилки.

на коробці

за диваном

у столі

ДО ЗМІСТУ

Великодня казка

1. Послухай або прочитай твір.

Загу́блена пи́санка

За казкою Ірини Мацко

Напередо́дні Вели́кодня сиділа Катруся біля хати і розписувала яйця. Раптом одна пи́саночка впала з лавки в траву і покотилася з горбочка.

Котилась-котилась писаночка і прикотилася до будки, де жив песик Сірко. Стук-стук. Сірко злякано вискочив. Дивиться, лежить щось маленьке, кругле і кольорове.

— Таку кістку госпо́дар кинув чи що? — понюхав. — Ні, м'ясом не пахне. Я такого запаху не знаю, напевно, камінчик. Нащо він мені тут? Відкочу́ його до кота.

Так і зробив. Кіт Мацик мирно спав біля хати. Снилося йому, ніби грається він із мишкою. Раптом чує — щось ти́цяє його в лапку. Прокинувся Мацик і бачить — біля лапки кольорове яєчко лежить.

— Дивне яєчко! Віднесу його до курей. Напевно, вони його загубили.

ДО ЗМІСТУ

Прикотив Мацик яєчко в курни́к. Розквоктались кури, позбігались дивитися на дивне мальоване яєчко.

— Це твоє, Рябенька, — сказав півник, — таке ж поцятковане.

Рябенька засумнівалася, та все ж сіла на яєчко й задрімала. Але курчатко з нього не вивелося.

Під ранок залунав від церкви радісний велико́дній дзвін, що сповіщав увесь світ про початок великого свята.

— Вели́кдень! Вели́кдень! — почувся веселий голосок Катрусі на подвір'ї. Вибігли до неї й песик Сірко, і кіт Мацик, і півень із курочками, а за Рябенькою куркою і яєчко викотилося.

Побачила його дівчинка, зраділа:

— Саме цієї писаночки мені не вистачало. Дякую вам, мої любі, що відшукали її!

2. Переглянь відео за казкою про загублену писанку. Простеж, як змінюється музика відповідно до подій. Як це впливає на настрій?

svitdovkola.org/um1/2025/media12

3. Які українські традиції святкування Великодня ви знаєте? Чи відзначають його у ваших родинах? Як саме?

ДО ЗМІСТУ

Тернопільський став

1. Обери підписи до фото.

Тернопільський став

Тернопільський замок

Театральний майдан

2. Склади й запиши речення про одне з визначних місць Тернополя.

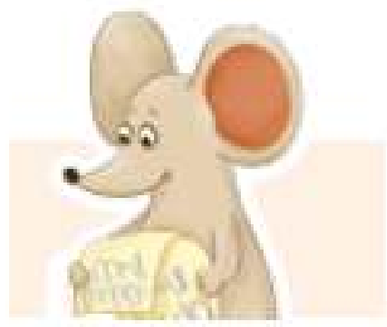

3. Прочитай текст.

Промовте вголос: “файне місто”. І хтось неодмінно відгукнеться: “Терно́піль”. Файний — це гарний. Тернопіль — дуже гарне українське місто, у самому центрі якого розкинулося велике штучне озеро.

ДО ЗМІСТУ

Київські прогулянки

1. Прочитай слова. Назви ті, у яких другий склад наголошений. Чому деякі слова написані з великої літери?

Київ 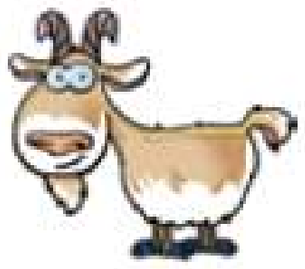 коза Клименко Котигорошко

коала козак Коломия Клим

2. Прочитай вірш.

Королю́ набри́дло спати —
він пішов собі гуляти:
в капелюсі, без корони,
без коня і охорони.

Григорій Фалькович

3. Чого не взяв король на прогулянку? Чому?

4. Прочитай текст.

У Києві багато парків. А в парках Києва багато .

Вони дуже довірливі. Білочки з цікавістю спостерігають за . Простягніть звірятковi ! Мабуть, не відмовиться від ласощів. А найбільше їй потрібні наші гости́нці навесні.

5. Складіть і запишіть список речей, які ви візьмете з собою на прогулянку.

ДО ЗМІСТУ

Бесіда з бабусею

1. Як звернутися до рідних? Запиши слова парами.

брат | сестра | бабуся | мама | дідусь | тато

тату | дідусю | брате | сестро | мамо | бабусю

2. Роздивись і прочитай комікс.

Бабусин сюрприз

3. Розіграйте розмову між родичами. Вживайте правильні форми звертання із завдань 1 і 2.

ДО ЗМІСТУ

Великодня вистава

1. Підготуйтеся разом інсценувати казку “Загублена писанка” (с. 61-62). Пригадайте і запишіть усіх персонажів.

2. Створіть ляльок-персонажів за зразком.

Актор театру: Іванець-киванець

Підготуйте кольоровий картон, олівець, ножиці, кольорові фломастери, двосторонній скотч, очка-наліпки, кришечки від пластикових пляшок, пластилін.

Оберіть колір для вашого котика. Намалюйте на картоні коло — це буде голова. А тепер овал у формі яйця — тулуб.

Виріжте їх і склейте, як на зразку. Намалюйте, виріжте та приклейте вушка до голови. Приклейте очка-наліпки, намалюйте ротик, носик, лапки та хвостик.

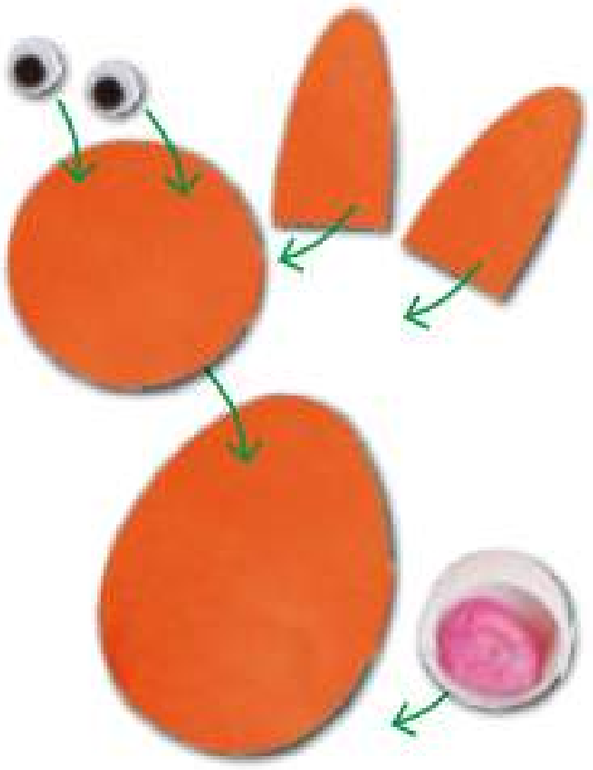

ДО ЗМІСТУ

Приклейте кришечку до задньої частини тулуба.

Помістіть шматочок пластиліну всередину кришечки, щоб персонаж був стійким і не падав.

3. Підготуйте декорації. Намалюйте хату і подвір'я, песикову буду.

4. Прочитайте казку ще раз. Оберіть спосіб, у який ви її інсценуєте.

Удвох: хтось виразно читає казку, а хтось по черзі рухає всіма персонажами.

Усім класом: домовтеся виконувати ролі по черзі, таким чином кожен побуде глядачем і спробує себе в ролі актора та оповідача.

5. Поділіться враженнями. Які фрази краще описують, що вдалося?

— Ви — молодці!

— Усе дуже добре.

— Ви гучно та виразно казали слова. Молодці!

— Вам добре вдалося рухати ляльками.

ДО ЗМІСТУ

Український борщ

1. Прочитай вірш.

Борщ

Не страшний ні грім, ні дощ,
як пару́є мамин борщ.
Він корисний і смачний,
червоненький і густий.

Варим м'ясо, цибулину,
ріжем моркву, капустину,
начищаєм бараб́олю,
покладемо ще й квасолю.

Наостанок бурячок
і сердитий часничок.
Щоб не було цього мало,
треба хліба нам і сала!

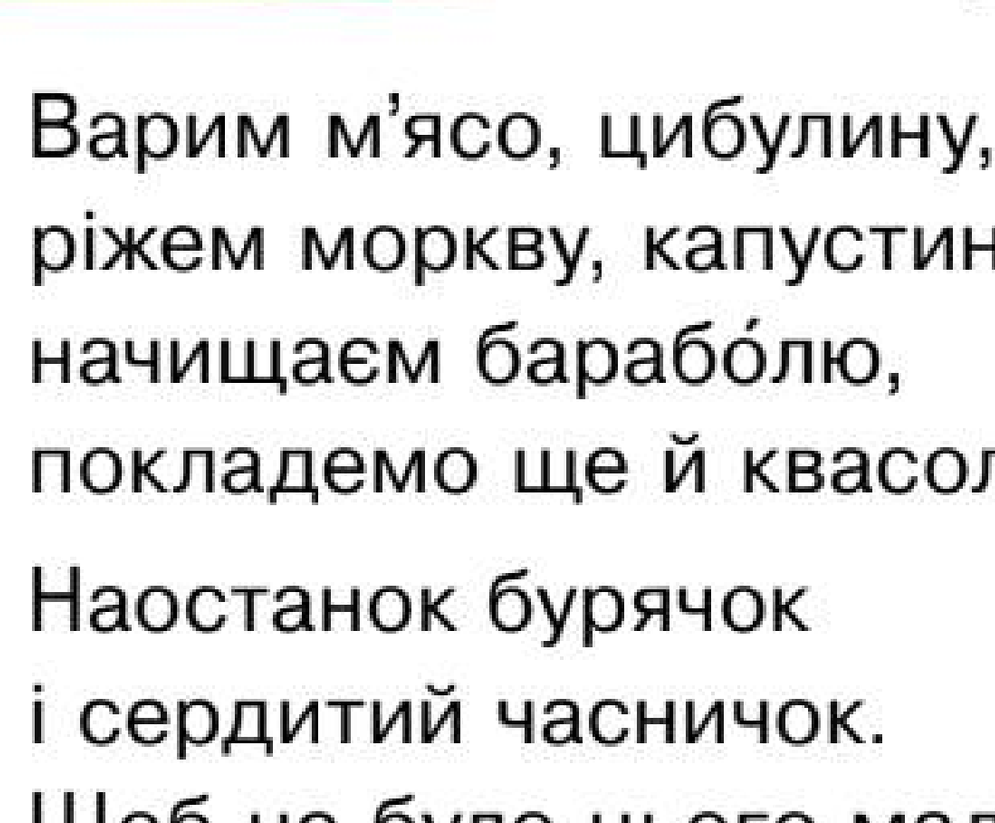

Кипи́-кипи́, борщику,
у новенькім горщику!

Їдуть гості з-за кордону,
щоб поїсти досхочу.
Дуже всі вони охочі
до вкраїнського борщу!

Тамара Дубовик

2. Випишіть із вірша назви продуктів для борщу.

ДО ЗМІСТУ

Візит до Володимира

1. Прочитай і знайди назви міст, імена дівчаток та хлопчиків.

Влад Вінниця Володимир Харків
Віра Вишневе Полтава Вікторія

2. Збери з літер назви українських міст та дізнайся, який герб якому місту належить.

3. Прочитай текст.

Є на Волúні кня́же місто Володúмир. Княже, бо в давні часи там була столиця Волинського князівства. І навіть король Данило правив у Володимирі. Цьому місту — понад тисячу років.

ДО ЗМІСТУ

Фантастичний Фастів

1. Прочитай слова. Скільки назв міст, а скільки – країн?

Фломастер, Фінляндія, Франція, футляр, фінал, Фастів, факел.

2. Прочитай текст.

Фа́стів — місто неподалік від Києва. Тут, у невеликому зеленому , сталася історична подія. Понад сто років тому було підписано документ про єдність України. Зараз у цьому музей.

3. Прочитай вірш.

У фортеці серед гаю
фа́йна фея проживає.
Ферма там у неї власна
і фаза́ни є прекрасні.
Ще є фарби, і фонтани,
і фіалки незрівня́нні.

Жанна Вовк-Черемуш

4. Що ще може мати фея? Пофантазуй і розкажи.

ДО ЗМІСТУ

Слова, що сполучають

1. Прочитай казку.

Слова-помічники

Матуся Граматика сиділа на балконі і спостерігала, як її діти-літери шикувалися на площі в різні слова. Зі слів утворювалися речення, які розповідали про все на світі. Граматика з цікавістю читала їх і водночас перевіряла, чи все правильно. І раптом побачила таке:

Вони співали танцювали.

— Чогось бракує! Якогось маленького слова, щоб слова подружилися, — уголос подумала вона.

Аж тут у речення застрибнула маленька літера **і**:

— Я хочу бути словом! Можна?

Граматика прочитала нове речення і схвально кивнула головою:

— Будеш пов'язувати слова в реченнях. Я дам тобі помічників для цієї служби. Відтоді **і**, **й**, **та** сполучають слова в реченнях.

2. Запиши виділене в казці речення, додавши потрібне службове слово.

3. Прочитай підписи до малюнків та виправ помилки.

Вода та сік.

Борщ і сир.

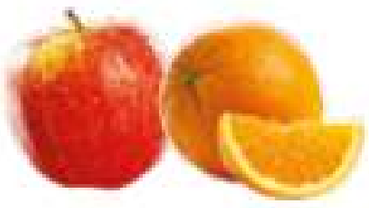

Яблуко й ананас.

ДО ЗМІСТУ

Юшка для Юлі

1. Прочитай. Яке слово зайве в кожному рядку?

ю́шка пе́рець борщ суп бульйо́н
я́блуко гру́ша помідо́р сли́ва абрико́с
фі́нік курага́ огірО́к родзи́нка чорно́слив

2. Прочитай вірш.

Юнак та юна́чка ю́шку варили,
юшку солили, юшку перчи́ли.
Ціла юрба їсти юшку прийшла,
дуже смачною та юшка була.

Ганна Остапенко

3. Які слова сказали поціновувачі юшки кухарям? А яке ввічливе слово можна сказати тим, хто їсть?

4. Роздивись і прочитай комікс.

Настрій

ДО ЗМІСТУ

Голоси природи

1. Прочитай вірш.

Квітка

Я чула сьогодні
(це зовсім не пли́тка),
як ра́нком у лузі
розквітнула квітка.

І як шурхотіли
її пелюстки́,
як раптом замовкли
веселі пташки́.

І пташка одна
шепотіла пташаті:
— Не будемо квітці оцій
заважати!

Леся Мовчун

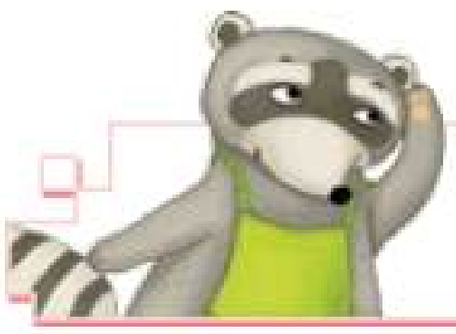

Пли́тка — непідтверджена звістка.

2. Чи можна почути зовсім тиху, нечутну подію — таку, як розквітання квітки? Що для цього треба робити, а чого не варто?

3. Переглянь відео про те, як прокидаються квіти. Які емоції подарував тобі перегляд? Для кого і для чого автори створили це відео?

svitdovkola.org/um1/2025/media13

ДО ЗМІСТУ

Сумлінний світлофор

1. Прислухайся, як звук, позначений літерою **с**, звучить у різних словах. Коли він м'який, а коли — твердий?

сирник	граюся	готуйсь	весла	сяйво
сірий	коса	синій	сіно	светр

2. Складіть якомога більше речень зі словами. Запиши одне з них.

Сашко	спитала	Світланку.
Степан	заспокоїв	Софію.
Софія	зустрів	Степана.
Світланка	насмішила	Сашка.

3. Прочитай вірш.

Світлофор стоїть на розі —
за рухом стежить на дорозі.
Стій! Іди! Готуйсь до руху!
Світлофора справно слухай.

За Оксаною Радушинською

Ріг — наріст на голові тварини.
Ріг — місце, де перетинаються вулиці.

ДО ЗМІСТУ

Є єноти у Європі!

1. Прочитай. Скільки звуків позначає літера **є** в кожному слові?

читає	євро	кепкує	гуляє	миє
б'є	синє	ллє	єнот	п'є

2. Які слова завжди пишуться з великої літери?

Європа *Єгипет* *Єдиноріг*

Євген *Єхидна* *Євгенія*

3. Прочитай текст.

Наша країна розташована в Євро́пі. Учені називають кілька місць, де може бути центр Євро́пи. Зокрема місцевість у Закарпа́тській області. Тут навіть стоїть па́м'ятний знак із на́писом.

4. Прочитай вірш.

Нахваля́всь єнот єхи́дні:
— Європе́єць я відни́ні!
Буду я гриби збирати
і за є́вро продавати.
Всяк з єнота лиш кепкує,
а за євро — не купує.

Леся Вознюк

5. Чому звірі кепкують з єнота?

ДО ЗМІСТУ

Починаємо проєкт!

1. Розглянь обкладинки різних абеток. Чим особлива кожна? Яку б тобі хотілося почитати? Чому?

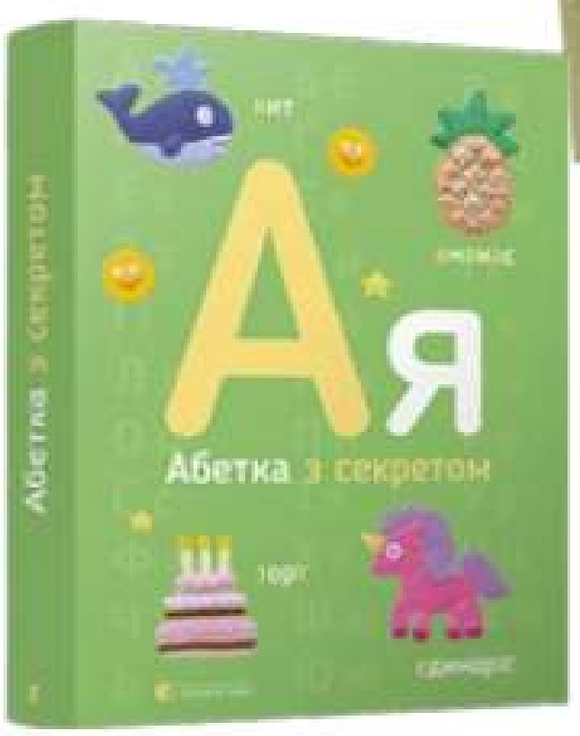

2. Погортай різні абетки, які є в шкільній, районній чи домашній бібліотеці. Чим вони схожі?

ДО ЗМІСТУ

3. Розпочніть створення абетки свого класу. Для цього об'єднайтеся в групи, розподіліть між собою всі літери. Кожна група створюватиме по кілька сторінок абетки.

Як створити сторінку абетки

1. На аркуші напишіть гарну літеру (велику та маленьку, друковану та рукописну).

2. Напишіть слова, які починаються з цієї літери. Якщо таких немає або мало, то напишіть слова, у яких є ця літера.

3. Додайте малюнки.

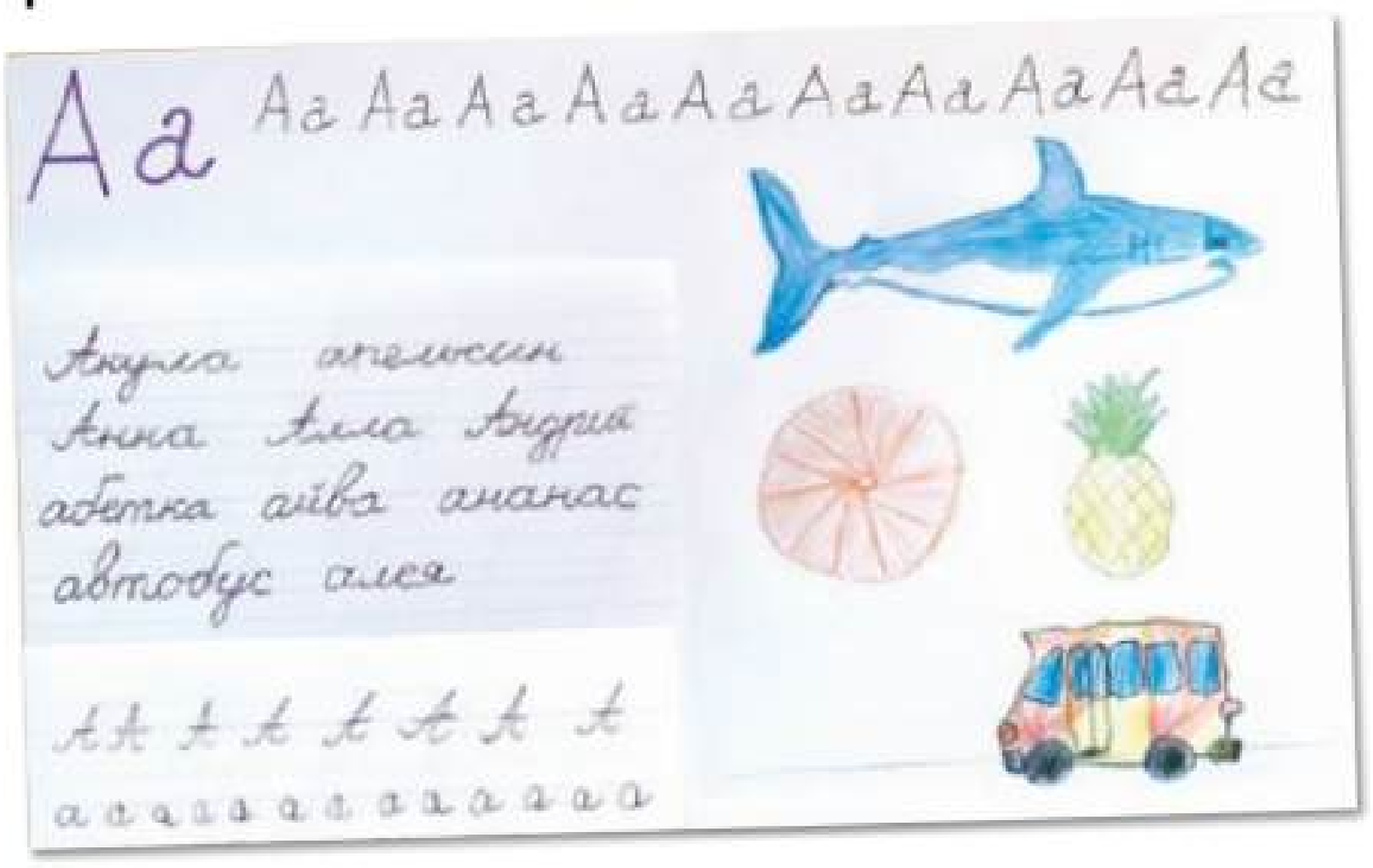

4. Можна також записувати вірші та скоромовки, у яких певні літери часто повторюються.

4. Поміркуйте, скільки часу потрібно командам, щоб зробити гарну сторінку для кожної літери. Складіть планувальник проєкту на місяць, щоб усе робити вчасно. Позначте, коли над чим працюватимете. Наприкінці місяця призначте дату презентації вашої збірки.

Харч для хом'яка

1. Прочитай вірш.

Хазяйнує хом'ячок,
хва́цько харч ховає:
кри́хти хліба і горіхи
за щічки напихає.

Ганна Остапенко

2. Знайди слова, які означають те саме, що й слово "хва́цько".

завзято ліниво повільно швидко

3. Роздивись і прочитай комікс.

Херсонські кавуни

ДО ЗМІСТУ

Котячі пригоди

1. Прочитай текст.

Кіт Чуди́ло

За оповіданням Майка Йогансена

Одного разу пішли ми ву́дити рибу. Дійшов з нами до берега кіт Чуди́ло, а в човен не поліз, не схотів.

Наловили ми багато дрібних рибок — верхово́док. Зачерпну́ли глеком води, напустили їх туди і поставили на землю. Дивимось, що робитиме кіт Чудило.

Він вибрався на верхній край глека, умостився й сидить. Дивиться вниз на рибку. Нахиляється нижче й нижче, уже звисає над водою, уже й передні лапки в глекові, тоді — шубо́всть! — і впав у воду.

Заметушився, забо́рсався, забився у воді — аж глек хо́дором ходить. І не вистрибує.

Ну, думаємо, пропав кіт Чудило. Уже хотіли його рятувати, коли вилазить! Мокрий, серде́га, але рибка в зубах.

2. Перекажи за малюнками цей уривок оповідання.

ДО ЗМІСТУ

З ирію

1. Добери підписи до фото. Запиши слова, що мають три склади.

лелеки ластівки шпаки гуси

2. Прочитай текст.

У давнину люди вірили, що відлітають в И́рій. Так називали місце вічної весни. Там начебто росте життя. А біля його кро́ни збираються і людські ду́ші. Зараз и́рієм називають південні краї, де зимують .

Літера **и** рідко починає слова.
Але на початку речення може траплятися маленьке слово **ич**, яке підсилює емоцію здивування чи захоплення.

Ич яка хитра!

Ич які завзяті!

ДО ЗМІСТУ

Ич який Йосип!

1. Прочитай. Визнач, які слова відповідають на питання **що?**, які на питання **хто?**, а які на питання **що робити?**.

йогурт	крайка	лінійка	майстер
йог	Йосип	край	майстриня
пройтися	зойкнути	йод	байдикувати

Кра́йка — пояс, елемент українського національного костюма.

2. Складіть і запишіть речення зі словами із завдання 1. Складіть схеми цих речень.

3. Прочитай текст.

Йосип Тимченко — геніальний український винахідник. У своєму в Одесі він збудував майстерню. Він розробив прилади, щоб досліджувати , , . А ще працював з першими та .

Неймовірно, як багато різних винаходів може зробити одна людина!

ДО ЗМІСТУ

Ложкова вистава

1. Прочитай текст.

Хто найкращий у світі?

За казкою Галини Маринової

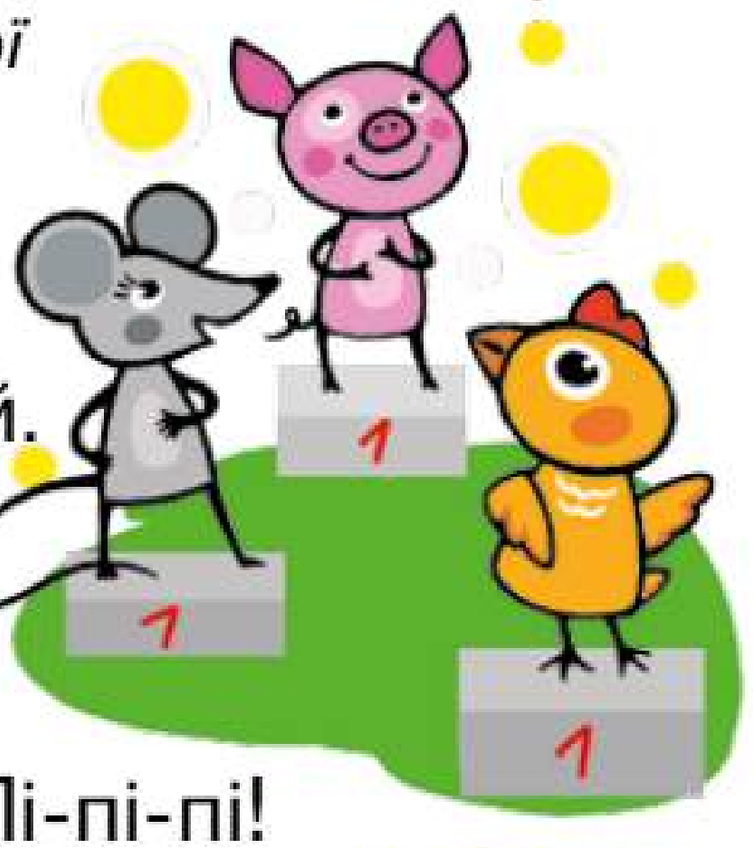

Якось зібралися на подвір'ї малятка:
Курчатко, Мишенятко й Поросятко.
І засперечáлися, хто з них найкращий.

Курчатко. Я найкращий, бо в мене м'якеньке пір'ячко. Ко-ко-ко!

Мишенятко. Ні, я! Бо швидко бігаю. Пі-пі-пі!

Поросятко. Я найкраще,
бо найгладкíше! Рох-рох!

Галасýють малята, сперечаються.
Аж розбудили старого пса, що спав неподалік.

Пес. Хто це так репетýє? А йдіть-но сюди, діти, розкажіть, чого сваритеся.

Малятка. Я найкраще в світі! Ні, я! Я!

Пес. Зараз розберемося. Відповідайте на мої запитання. Хто з вас має найм'якше пір'ячко?

Малятка. Курчатко.

Пес. А хто найшвидше бігає?

ДО ЗМІСТУ

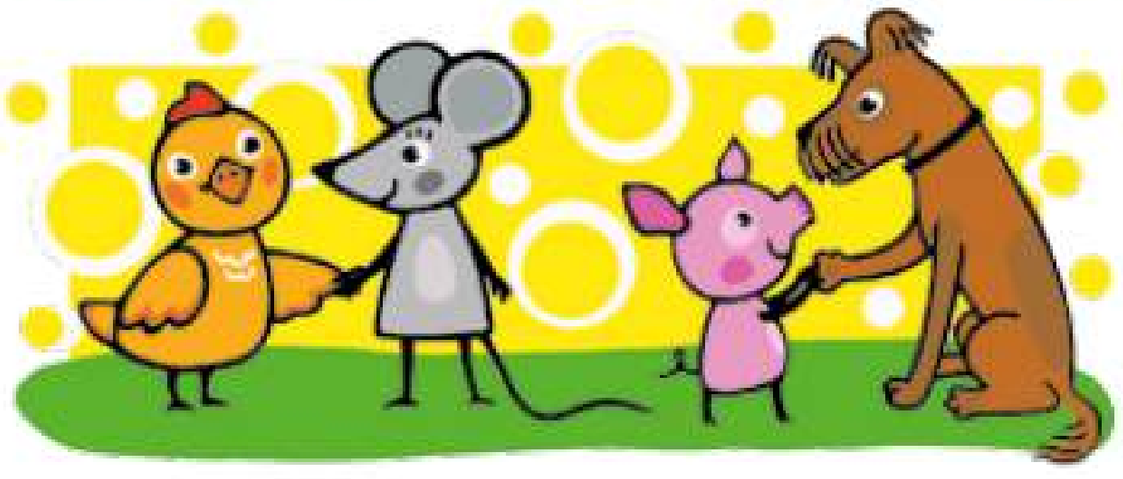

Малятка. Мишенятко.

Пес. А хто найгладкіший?

Малятка. Поросятко.

Пес. Що ж тут сперечатися? Кожен з вас у чомусь найкращий! Ви це вже й самі зрозуміли.

Малятка. Ми зрозуміли! Дякуємо тобі!

2. Об'єднайтеся в групи по 4 особи і зробіть ляльок для вистави.

Як створити ложковий театр

Намалюйте на опуклій частині пластикової ложки личко персонажа. Коли фарба висохне, двостороннім скотчем прикріпіть до ложки одяг чи хутро.

3. Потренуйтеся показувати виставу. Який голос у кожного з персонажів?

4. Можете зробити інших тварин, які сперечаються, і придумати їм репліки.

5. Влаштуйте показ вистав різних груп.

6. Кому добре вдалося передати емоції персонажів?

ДО ЗМІСТУ

Кольорове диво

1. Прочитай вірш.

Де ти, ра́йдуго...

— Де ти, райдуго, дрімáла,
чим ти личенько вмивала?

— Я дрімала в небі синім,
вмилась дощиком з хмарини.

— Де ти, райдуго, гуляла
та яскраві барви взяла?

— Я з промі́нчиками грала,
довгі коси фарбувала.

— Де ти, райдуго, ходила,
кого в гості запросила?

— Я ходила білим світом,
запросила в гості літо.

Наталя Карпенко

2. Прочитайте вірш у парі. Придумайте ще запитання до веселки та її відповіді.

3. Запиши назви кольорів веселки в правильній послідовності.

фіолетовий помаранчевий зелений
блакитний жовтий синій червоний

ДО ЗМІСТУ

Шануємо Шевченка

1. Прочитай. Знайди зайве слово в кожному рядку.

шанувати поважати прославляти вірш
поет художник шанований митець
знаменитий талановитий віршувати український

2. Прочитай текст.

Прі́звище Шевче́нко мають багато українців. Але одна людина з таким прізвищем відома всім. Це український поет Тарас Шевченко. Серед усіх поетів світу йому поставили найбільше па́м'ятників.

3. Прочитай уривок із вірша Тараса Шевченка.

Садок вишневий коло хати,
Хрущі над вишнями гудуть,
Плугатарі з плугами йдуть,
Співають ідучи дівчата,
А матері вечерять ждуть.

Плуг — знаряддя для обробки землі перед сіянням.

ДО ЗМІСТУ

Що щебече щиглик?

1. Прочитай вірш.

Щи́глик щиро щебетав, щебетав.
Слухав щи́гля чобота́р, чобота́р.
І такі він чоботя́та пошив,
що щебечуть на сімсот голосів.

Іван Андрусяк

2. Хто надихнув чоботаря пошити незвичайне взуття? Послухайте спів цієї пташки.

svitdovkola.org/um1/2025/media14

3. Роздивись і прочитай комікс.

Щемлива історія

ДО ЗМІСТУ

Мої милі друзі

1. Що ти полюбляєш робити з друзями?

мандрувати	мовчати	мріяти	музикувати
малювати	міркувати	мокнути	мавпувати

2. Прочитай розповіді дітей.

Маргарита Мару́щенко — моя подружка. Вона дуже весела. Ми разом ходимо в басейн та дивимося мультики.

Мій найкращий друг — Максим Мусіє́нко. Ми ходимо з ним на стадіон грати у футбол. А ще він знає багато цікавих історій і розповідає їх мені.

3. Розкажіть одне одному про своїх найкращих друзів.

4. Прочитай вірш. Знайди в ньому слова, які відповідають на питання хто?.

Мавпа носить мавпеня́
під ліа́нами щодня.
Мавпеня ходити вміє,
але мама гарно гріє.

Ганна Чубач

5. Інсценуйте втрьох прогулянку родини мавп, коли мавпеня не хоче йти саме й вередує, а тато і мама переконують його.

ДО ЗМІСТУ

Проєкт триває

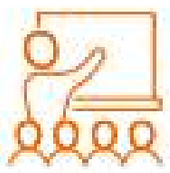

1. Як просувається створення абетки вашого класу? Зберіться всі разом та поділіться враженнями, що вдається успішно, а що викликає труднощі. Нехай команди покажуть одна одній уже зроблені сторінки, обміняються ідеями.

2. Розглянь дитячу роботу. Знайди 6 слів, у яких дитина припустилася помилок.

3. Запиши правильно слова із завдання 2 у зошит.

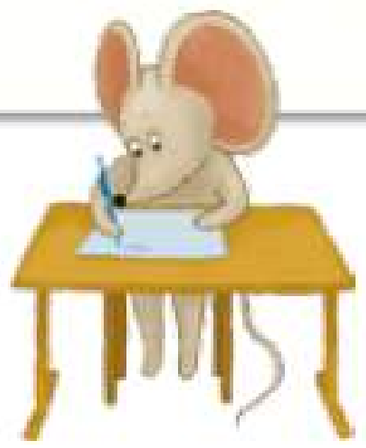

ДО ЗМІСТУ

Як виправити помилку

- Можна охайно закреслити неправильну літеру, а зверху написати правильну.
- Якщо літера пропущена, то можна написати її зверху та показати, куди саме вона має стати.

4. Розглянь дитячу роботу. Вислови свої враження. Чи скористаєшся ти поданими ідеями для свого проєкту?

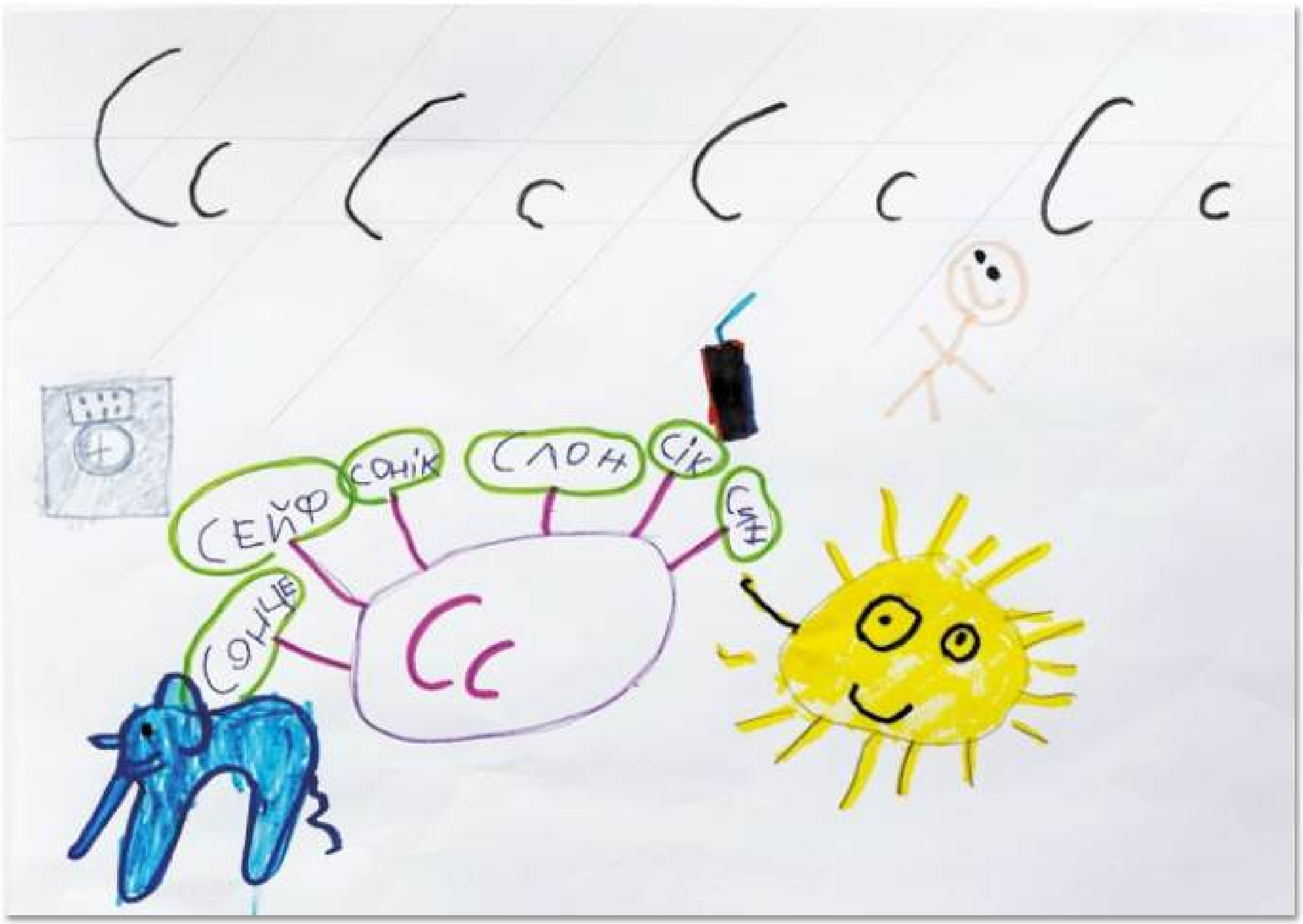

ДО ЗМІСТУ

Рідні люди

1. Прочитай оповідання.

Хай я буду ваша, бабусю

За оповіданням Василя Сухомлинського

На око́лиці села живе бабуся Марина. Марійка з матусею живуть по сусідству. Встане вранці дівчинка, гляне на бабу́сине подвір'я: сидить бабуся на стільчику, гріється на сонці й дивиться на неї, Марійку. Дівчинка біжить до неї, вітається:

— Добрий день, бабусю!

— Добрий день, Марійко, — радісно відповідає бабуся. — Посидь біля мене, дитинко.

Марійка поси́дить трохи, послухає казку. Але довго сидіти не хочеться. Ва́бить луг — скільки метеликів там літає! Марійка збирається йти, а бабуся зітхає.

— Чому ви зітхаєте, бабусю?

— Бо нікому й слова промовити...

— Хай я буду ваша, бабусю.

— Добре, дитинко, будеш моя, — усміхається бабуся.

Побігає дівчинка та й вертається:

— Я не забула, що я ваша, бабусю! Тільки ой як у лузі бігати хочеться!

2. Як люди можуть підтримати одне одного?

ДО ЗМІСТУ

Енергійний екскаватор

1. Прочитай. Обери підписи до фото. Склади звукові схеми цих слів.

човен	екскаватор	електричка
катер	ескалатор	трамвай
корабель	трактор	тролейбус

2. Прочитай вірш.

Невгамóвний екскавáтор
каже: “Їду на екваáтор,
у державу Еквадóр!” —
аж реве його мотор.

Ліна Біленька

Екваáтор — умовна лінія,
яка розділяє нашу планету навпіл.

3. Чому екскаватор назвали невгамовним? Коли ви буваєте невгамовними?

4. Яке слово у вірші написано з великої літери? Чому? Склади і запиши з ним речення.

ДО ЗМІСТУ

Яскравий ярмарок

1. Прочитай. Скільки звуків позначає літера **я** в кожному слові?

м'ята *маяк* *яблуко*

диня *порося* *моя*

волосся *лялька* *Яна*

2. Склади речення. Скористайся фото і поданими словами. Яку літеру напишеш на початку речення? Який знак (. ! ?) поставиш у кінці?

на пасовисько ящірки ягня
відкладають вийшло яйця

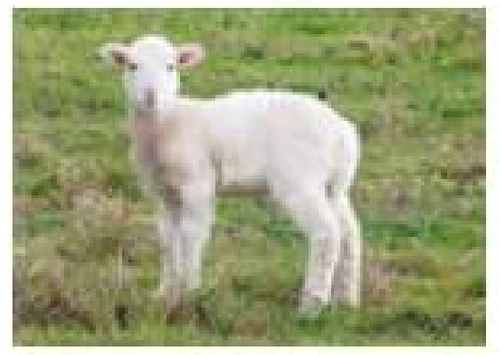

3. Прочитай небилицю.

Ягня́ знесло́ в кущах яєчко
й побігло па́стися у гречку.
Яєчко ящірка знайшла
й на я́рмарку мені дала.

Володимир Кленц

4. Чого насправді бути не може? Придумайте свої небилиці про ягня, ящірку, яйце та ярмарок.

ДО ЗМІСТУ

Чарівний Черемош

1. Обери слово, яке правильно називає зображене.

човни
чоботарі́
чашки́
чоботи

черево
черевики́
черв'яки
чайники

2. Збери слова з літер і дізнайся, який герб якому місту належить.

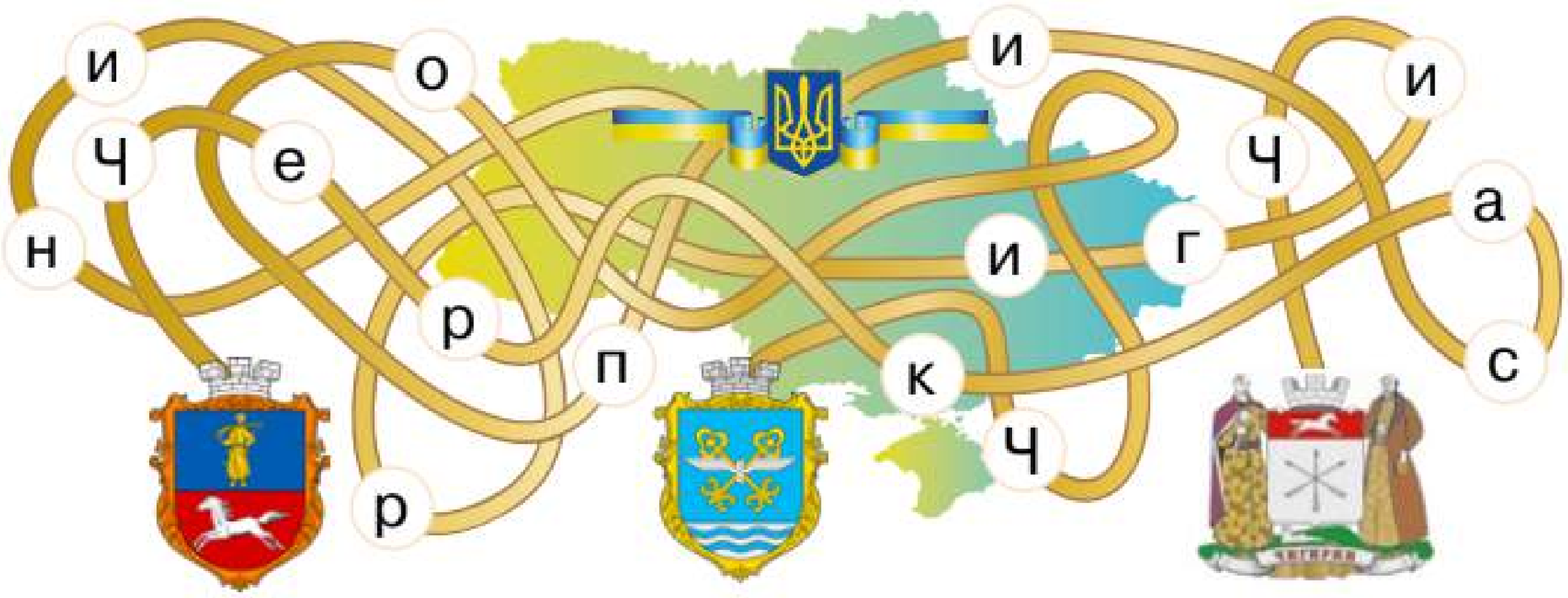

3. Склади і запиши речення про те, куди поїде родина Чередниченків у червні. Використай слова із завдання 2.

4. Прочитай текст.

Гірські́ річки́ дивовижні! Вони мальовничі й бурхливі. Тече в Карпа́тах річка Черемо́ш. Стрімко біжить по прозора вода. Про Черемош складають пісні. Такі ж прекрасні, як і ця .

ДО ЗМІСТУ

Перенос слів

1. Послухай або прочитай казку.

Як бути, коли ти надто великий

Якось довгі слова, як-от: **екскаватор**, **дороговказ**, **кукурудза** — прийшли до матусі Граматики пожалітися.

— У нас проблема! Ми надто довгі. Буває, що ми не поміщаємося в рядок. Тоді нас стискають, пишуть криво або взагалі не дописують. Це дуже неприємно!

Матуся обійняла ображені слова і замислилась. Не писати довгих слів? Ставити їх завжди на початку рядка? Аж тут повз неї пробіг маленький, але дуже діловий знак, коротка рисочка - .

— Ось те, що треба! — зраділа Граматика. — Друже, маю для тебе роботу. Зватимешся Знак Переносу!

Знак Переносу аж виструнчився від гордості, але замислився:

— Переносу? Треба щось важке переносити? А далеко? Я не такий дужий...

— Не хвилюйся! Переносити треба неважке і недалеко — частинки слів, що не поміщаються в рядочку, на сусідній рядок.

— Добре! Лише треба навчитися!

ДО ЗМІСТУ

Слова переносимо з рядка в рядок по складах.

ку-ку-ру-дза до-ро-го-вказ

2. Прочитай. Запиши слова, розділивши для переносу.

бабуся перемога маленький картопля
барабан покликати веселі прокинувся
смілива поспішаємо апельсин

3. З яким висловлюванням ти погоджуєшся?

У складі завжди є голосний звук.

Бувають склади лише з приголосних звуків.

4. Придумайте та намалюйте продовження коміксу.

Веселка для Ясі

ДО ЗМІСТУ

Листи друзям

1. Прочитай листування двох сестричок, яких розлучила війна.

Триматись за руки, сестричко

Уривок із твору Оксани Лущевської

Віта: Ти знаєш, сестричко,
я десь прочитала:
добра є у нашому світі немало.
І ще там писали:
хай що би було,
добро завжди переможе зло.
І, може, ти робиш
щось дуже мале,
та основне: ти не робиш зле.

Злата: І я, сестричко, додам тобі трошки:
ми з роду великого Котигорошка,
ми з роду великого Кожум'яки,
міцні, сміливі, реальні друзяки.
У нас булава́ із міцного заліза,
до нас жоден змій не пролізе.
Чи, може, сестричко, це тільки казка?
Тримай мою руку, тримай, будь ласка.

2. Якими словами Віта і Злата підтримали одна одну?

ДО ЗМІСТУ

Українці й українки

1. Прочитай слова. Яке зайве в кожному рядку?

Ужгород Умань Харків Узин Устилуг

Польща Україна Угорщина Уругвай Узбекистан

Уляна Устим Оля Улас Урсула

2. У яких реченнях бракує короткого, але важливого службового слова у?

Моє прізвище Ульченко.

Моє курчатко живе бабусі.

Мене є іграшковий удав.

Мене звати Уміт.

3. Склади і запиши речення зі слів.

українцем.	бути	українкою.
пишаюся	Я	

4. Прочитай текст.

Народ — українці та українки. Хтось живе в місті, хтось у селі. Хтось любить , а хтось . Хтось рудий, хтось русявий, хтось кучерявий. Хтось будує, хтось малює, хтось захищає. Ми — різні, але разом ми — душа України.

ДО ЗМІСТУ

Цікавинки

1. Прочитай і знайди зайве слово в кожному рядку.

цебе́рко капелюх глек відро миска

цап корова кінь слон вівця

трави́ця крини́ця рукави́ця паляни́ця млин

2. Прочитай вірш.

Цапо́к водицю п’є з цебе́рка,
скубе́ травицю на лужку́.
Солодкий цукор чи цукерка —
це теж цапко́ві до смаку́.

Наталя Забіла

3. Чи не зашкодять цапкові солодощі? Чим краще пригощати цю тваринку?

4. Прочитай текст.

Українка Квітка Ці́сик народилася за океаном. В Америці вона прожила все життя. Але її пісні долетіли до України. Їх полюбили і тут, і за кордоном. Голос Квітки Цісик нагадує .

5. Послухайте пісню у виконанні Квітки Цісик. Які почуття вона викликала у вас?

svitdovkola.org/um1/2025/media15

ДО ЗМІСТУ

Звитяжні запорожці

1. Прочитай слова. Знайди назви дій, покажи їх рухами.

зварили	зебри	зухвалі	Запоріжжя	зуби
Зоряна	взимку	зелений	позіхають	з'їв
зефір	Злата	Захар	замерзли	змій

2. Склади й запиши речення зі словами із завдання 1.

3. Прочитай приказку. Як ти її розумієш?

Козацькому роду нема переводу.

4. Роздивись і прочитай комікс.

Захар і Борис

ДО ЗМІСТУ

Наша незалежність

1. Прочитай слова. Що в них спільного?

калина	бандура	рушник	Ніжин
писанка	вишиванка	Україна	нація

2. Прочитай текст.

Найдорожче в кожної людини — її свобода. Найдорожче в кожного українця — Незале́жність. Незалежність — це скарб, за який наші захисники віддають життя. Щоб Україна була щасливою. Щоб ми були госпо́дарями на своїй землі. Слава Україні! Героям слава!

3. Уявіть, що ви зустріли гостей з Європи. Розкажіть їм про Україну.

Вітайся чемно:

— Доброго ранку!
— Добрий день!
— Добрий вечір!
— Привіт!
— Добридень!
— Вітаю!

ДО ЗМІСТУ

Чекаючи на літо

1. Прочитай вірш.

Пахне літо

На дзвінкій галя́ві теплим літом
заквітча́лась ли́пка першим цвітом
і сама страше́нно здивувалась:
“Та невже ж таке зі мною сталось?”.

Зашуміли трави над землею,
здивувáлись також разом з нею.
Забрині́ли дзвоники ласкаві:
“Ой же дух солодкий на галяві!”.

І радіють бджоли-медоно́ші:
“Ще для нас ці квітоньки — хороші!”.
В лісі меду теплого налито.
Пахне цвіт на липці.
Пахне літо!

Марія Пригара

2. Чому галявина названа дзвінкою? Хто та що на ній гомонить? Чи доводилося тобі бачити, як квітне липа? Вдихати пахощі її цвіту? Чому здивувалися трави? Чому радіють бджоли?

ДО ЗМІСТУ

Живописний Житомир

1. Прочитай слова. У яких другий склад наголошений? Поясни, чому деякі слова написані з великої літери.

Жито́мир	жовте	Жо́вква	жабки	Жорж
Жмаче́нко	жадібні	жили	жував	желе

2. Прочитай вірш.

Журавéль шукає бро́ду,
жабенятко — скік у воду.
Жук до жаби: “Жу-жу-жу!
Журавлеві розкажу”.

Анатолій Камінчук

3. Як жаба може захистити свого малюка?

4. Прочитай текст.

Давнє місто Жито́мир! І така ж давня його назва. У ній ми чуємо про жи́то. Жито — , з якого роблять бо́рошно і печуть . У назві Житомир ми чуємо про мир. Українці — мирний народ. Але свою землю ми завжди будемо захищати. У Житомирі й у всій Україні!

ДО ЗМІСТУ

Добрий день!

1. Прочитай слова. Знайди назви міст.

Донéцьк диван Дарина Дрогóбич Деснá
Дніпро Дýбно драбина Дружківка

2. Роздивись і прочитай комікс.

Мова, яку розуміють усі

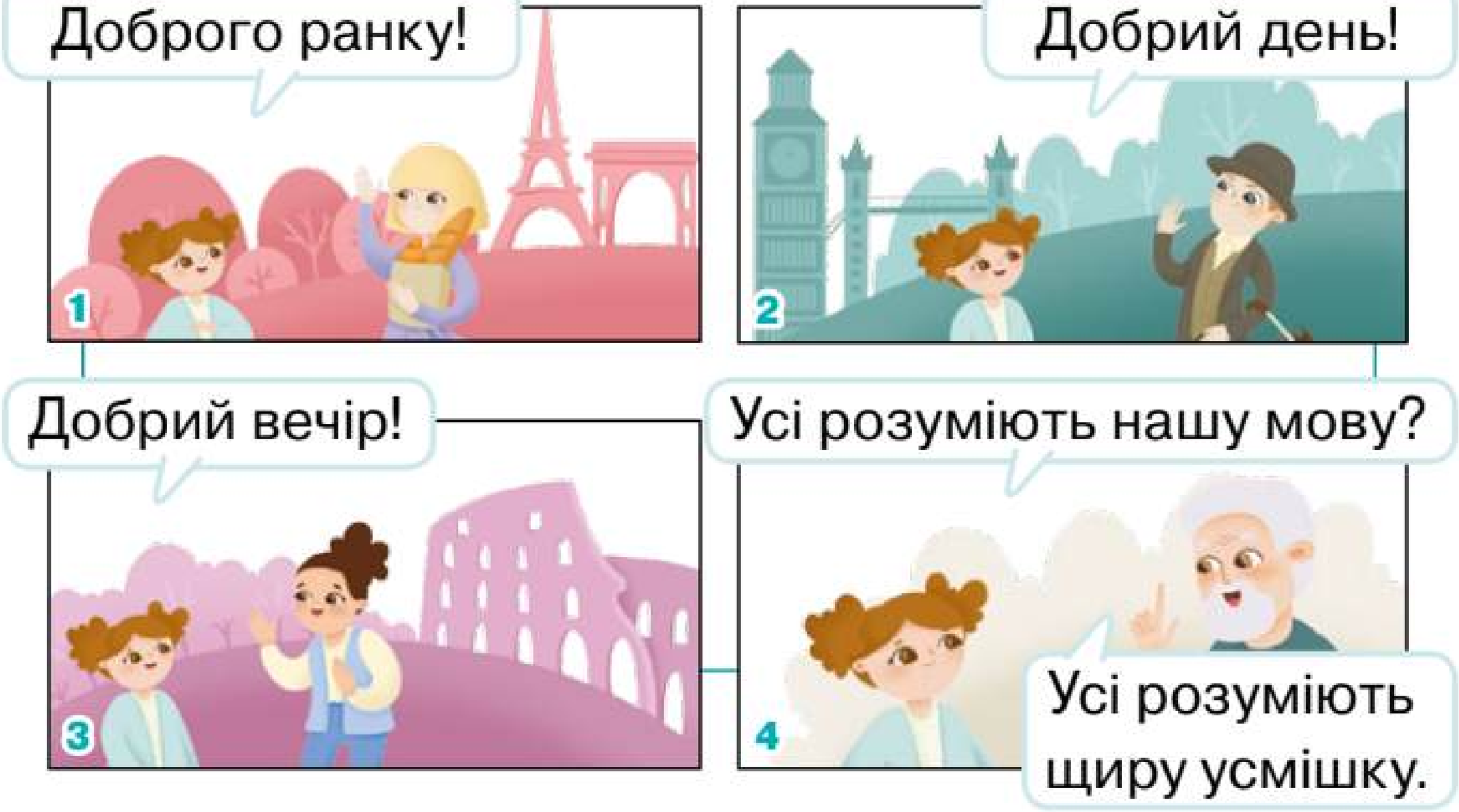

3. Прочитай вірш.

Дрізд до дятла: — Добрий день!
Дуб здоровий? Не впаде?
Дятел дзьобом дріботить:
— Двісті років простоїть!

Анатолій Камінчук

4. Як привітався дрізд? Які ще привітання ти знаєш?

ДО ЗМІСТУ

Свято абетки

Вітаю тебе! Тепер ти знаєш усі літери абетки: і великі, й малі, і друковані, і рукописні!

1. Завершіть усі сторінки абетки вашого класу та зшийте їх у книжку.

2. Зробіть гарну обкладинку, вказавши імена та прізвища всіх, хто працював над абеткою.

3. Презентуйте книжку.

Ідеї для свята

- Прикрасьте клас паперовими літерами.
- Приготуйте печиво у формі літер. З них можна викладати слова, а потім їсти.
- Продекламуйте улюблені вірші про літери.
- Проведіть ігри в командах.
- Дайте кожному гостю можливість погортати вашу збірку та обрати найцікавішу сторінку.
- Зберіть відгуки про вашу абетку.

4. Поміркуйте, чи хочете ви подарувати цю абетку дітям, які вчитимуться в першому класі наступного року. Чи залишите її на згадку у своєму портфоліо?

Спогади про 1 клас

1. Прочитай вірш.

Що у школі?

— Ну, розказуй, що там в школі?
— Я сьогодні сів до Олі,
разом віршик ми учили,
вчителька нас похвалила.
Ще сьогодні у їдальні
я віддав свій бублик Яні,
бо я сам не захотів.
А салат зате я з'їв.
А Софійка бігла, впала
й навіть плакати не стала!
От вона у нас терпляча,
в неї дуже добра вдача!
Загалом було прекрасно,
мати в школі друзів класно,
час чудово провели!
— А уроки хоч були?

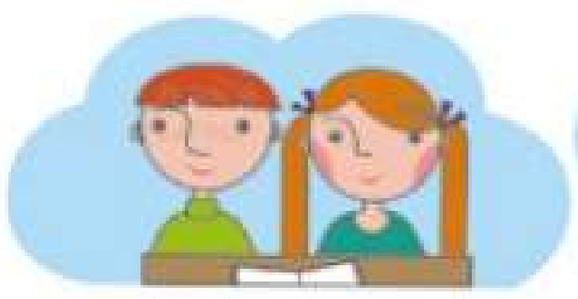

Вікторія Ніколенко

2. Чи подарував цей вірш вам усмішку? Що було кумедним? Між ким відбувається розмова?

3. Розкажіть одне одному про ваші найцікавіші спогади цього дня, тижня, місяця чи всього року.

ДО ЗМІСТУ

Народна мудрість

1. Прочитай оповідку.

Найкращий подарунок

— Ура! Ми завершуємо навча́ння в 1 класі! Можна привітати першокласників і подарувати їм щось чудове! — радісно підстрибувало Пишеня.

— Найкращий подарунок — це книжка, — зауважила Читася.

— Яка допоможе ще влучніше висловлюватися українською! — уточнив Чистомовик.

— І досліджувати мову! — сказав Мовознай.

— І підкаже мудрі слова в різних ситуаціях, — додав Дружисловик.

— Але обов'язково з цікавими завданнями, — втрутилася Режисерка.

— Та ілюстраціями! — завершила Медійка і винесла подарунок.

2. Прочитай прислів'я. Його кажуть не лише тоді, коли хтось невдало приземлився. Поміркуй, коли ще.

Не кажи "гоп", поки не перескочиш.

ДО ЗМІСТУ

3. Прочитай описи ситуацій. Якій із них відповідає прислів'я із завдання 2?

Івась і Вадик

Івась виніс у двір модель танка, яку сам склав із конструктора.

— Ого, який танк! — вигукнув Вадик. — І я б таким погрався!

— Хочеш, я й тобі зроблю такого?

— Та я й сам можу. Раз, два і готово, — відказав Вадик і побіг додому. Складав, складав, та лише конструктор по кімнаті розкидав. Тож вирішив не повертатися у двір, аби хлопці не засміяли.

Олеся і Єва

Олеся і Єва розглядали зображення різних човнів у енциклопедії мореплавства.

— А хочеш, мій дідусь покатає нас завтра на своєму човні? — запитала Єва. — У нього саме вихідний.

Єва домовилася з дідусем, і в неділю всі провели час на річці.

4. Що означає прислів'я із завдання 2?

Не намагайся зробити те, що складно.
Не повторюй те, що роблять інші.
Не обіцяй, якщо не маєш упевненості, що зробиш.

ДО ЗМІСТУ

Влучні вислови

1. Прочитай народні прислів'я та приказки. Що вони означають?

Згода будує, а незгода руйнує.
Побратався собака з горобцем.
Буває, що й корова літає.
Кожна жаба своє болото хвалить.
Скільки вовка не годуй, а він усе в ліс дивиться.
П'ять днів не робимо, а два відпочиваємо.

2. Прочитай. Добери влучні прислів'я із завдання 1 до кожної ситуації.

Пісочна фортеця

Будували діти в пісочниці фортецю. Лишилося зробити міст через рів.

— Зв'яжемо з паличок, — запропонувала Поліна.

— Ні, краще з картону, — заперечив Степанко.

— Ага, з картону! А раптом дощ? Він же розкисне!

— Якщо буде дощ, то все розкисне, треба з картону.

— А я кажу, з паличок!

— Я твої палички повикидаю!

— Спробуй викинь, я тоді все розвалю!

Так і сперечалися, поки не розвалили фортецю.

ДО ЗМІСТУ

Незвичайна полуни́ця

Зібралися діти у дворі й стали розповідати, хто як у бабусі гостював.

— Я так полуниці наївся! — хвалився Борис. — Вона в бабусі велика, як кулак. Покладеш одну ягоду в чашку — і повна чашка. Ні в кого більше таких ягід немає!

3. Згадайте або придумайте ситуації, у яких ви могли б скористатися висловами із завдання 1.

4. Добери до початку прислів'я закінчення. Що означає кожне з них? Поясни або спитай в однокласників чи дорослих.

Де зайці скачуть,	а соловей знайдеться.
Баба з воза —	а робить за комара.
Їсть за вовка,	кобилі легше.
Був би сад,	там дерева плачуть.

5. Обери одне з прислів'їв. Намалюй до нього ілюстрацію та придумай ситуацію. Покажи та розкажи її другові або подрузі, а він / вона нехай відгадає прислів'я.

ДО ЗМІСТУ

ЗМІСТ

(для вчителів та батьків)

ТИЖДЕНЬ 17. СВІТ ЗАХОПЛЕНЬ

Мої захоплення 4
Ч ч 5
Щ щ 6
Секрет букви Щ 7
Антарктичні розмови 8

ТИЖДЕНЬ 18. МИ — МАНДРІВНИКИ

Сучасні машини 9
Гайда в мандри! 10
Ц ц 11
Б б 12
Ф ф 13

ТИЖДЕНЬ 19. МИ — ВИНАХІДНИКИ

Смачний винахід 14
Конструкторське бюро 15
Я я 17
Талант букви Я 18
Ю ю 20

ТИЖДЕНЬ 20. СПОРТ

Спортсмени 22
Є є 23
Апостроф 25
Робота для Апострофа 26
Види спорту 28

ТИЖДЕНЬ 21. КНИЖКА

Дім книжок 30
Ї ї 31
Її секрет 32
Ж ж 34
Книжкові пригоди 35

ТИЖДЕНЬ 22. ТРАНСПОРТ

Транспорт 37
Улюблений звук джмеля 38
По місцях! 40
Вистава-мандрівка 42

ТИЖДЕНЬ 23. СВІТ ПРОФЕСІЙ

У пожежній частині 44
Великі літери 45
А що в абетці? 47
Олеся з Одеси 48
Лев і Львів 49

ТИЖДЕНЬ 24. ПІДКОРЮЄМО ЧАС

Приказки про дні тижня 50
Гаррі та Гультяй 51
Івасик-Телесик 52
Їжакам час їсти! 53
Велика літера на початку речення 54

ТИЖДЕНЬ 25. ВЕСНЯНА МОЗАЇКА

Весна 56
Хто ґаздує у Ґорґанах? 57
Півникова пекарня 58
Службові слова 59
Розумний рак 60
Великодня казка 61

ТИЖДЕНЬ 26. ВЕЛИКДЕНЬ

Тернопільський став 63
Київські прогулянки 64
Бесіда з бабусею 65
Великодня вистава 66

ТИЖДЕНЬ 27. НАВІЩО МИ ЇМО?

Український борщ 68
Візит до Володимира 69
Фантастичний Фастів 70
Слова, що сполучають 71
Юшка для Юлі 72

ТИЖДЕНЬ 28. СВІТ РОСЛИН

Голоси природи 73
Сумлінний світлофор 74
Є єноти у Європі! 75
Починаємо проєкт! 76
Харч для хом'яка 78

ТИЖДЕНЬ 29. СВІТ ТВАРИН

Котячі пригоди 79
З ирію 80
Ич який Йосип! 81
Ложкова вистава 82

ТИЖДЕНЬ 30. ВЕСЕЛКА

Кольорове диво 84
Шануємо Шевченка 85
Що щебече щиглик? 86
Мої милі друзі 87
Проєкт триває 88

ТИЖДЕНЬ 31. МОЯ РОДИНА

Рідні люди 90
Енергійний екскаватор 91
Яскравий ярмарок 92
Чарівний Черемош 93
Перенос слів 94

ТИЖДЕНЬ 32. МИ — УКРАЇНЦІ. МИ — ЄВРОПЕЙЦІ

Листи друзям 96
Українці й українки 97
Цікавинки 98
Звитяжні запорожці 99
Наша незалежність 100

ТИЖДЕНЬ 33.
ЛІТНЯ МОЗАЇКА

Чекаючи на літо 101
Живописний Житомир 102
Добрий день! 103
Свято абетки 104

ТИЖДЕНЬ 34.
ЯК МИ ЗРОСТАЛИ?

Спогади про 1 клас 105
Народна мудрість 106
Влучні вислови 108

Українська абетка

Аа

Бб

Вв

Гг

Ґґ

Дд

Ее

Єє

Жж

Зз

Ии

Іі

Її

Йй

Кк

Лл

Мм

Нн

Оо

Пп

Рр

Сс

Тт

Уу

Фф

Хх

Цц

Чч

Шш

Щщ

ь

Юю

Яя

Українська абетка

Аа
Бб
Вв
Гг
Ґґ 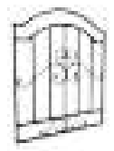
Дд

Ее
Єє
Жж
Зз
Ии
Іі
Її
Йй
Кк
Лл

Мм
Нн
Оо
Пп
Рр
Сс
Тт
Уу
Фф
Хх

Цц
Чч
Шш
Щщ
ь
Юю
Яя